

LEO PAPA IV.

NOTITIA HISTORICA.

(Apud Mansi, amplissima Conciliorum Collectio, tom. XIII, pag. 853.)

Leonis virtutes. In monasterio vivit. E monasterio a papa evocatur.

LEO IV (a), natione Romanus, ex patre Radoaldo (Plat. Radulpho), sedit annos octo, menses tres, dies quinque. Hic adeo catholicus atque apostolicus vir multæ patientiæ multæque humilitatis existit, largus, pius, innocens, sive benignus, amator justitiæ, et plebis ferventissimus gubernator, divinarum quoque Scripturarum indeficiens perscrutator, vigiliis et orationibus semper intentus. In cujus etiam beatissimo pectore, juxta illud quod in sancto Evangelio legitur (Math. x), et serpentis astutia, et simplicitas inhabitat columbæ. Erat enim totius sanctitatis decore repletus, amator religiosorum hominum, Deoque in omnibus assidue famulantium, nutritor pauperum, et contemptor sui. Hic primum a parentibus ob studia litterarum in monasterium beati Martini confessoris Christi, quod foris muros hujus civitatis Romanæ juxta ecclesiam beati Petri apostoli situm est, quousque sacras litteras plenius disceret, sponte concessit. Ubi non solum litteras didicit, verum etiam in studio sanctæ conversationis, non quasi puer, sicut tunc erat, sed velut perfectus monachus mansit. Cujus etiam piæ conversationis exemplo alii sub eodem monachio degentes ritu omnipotenti Domino plus devote serviebant. Eratque cum illis quasi unus ex illis. Et quoniam civitas supra montem posita abscondi non potest (Math. v), sic neque hujus rumor sanctissimi viri diu occultus existere potuit. Fama illius, sive sanctitatis opinio, hæc illuc luce clarius divulgata est, atque multorum relatione fidei ad aures pontificalis quondam beatissimi Patris et papæ Gregorii mox festino relatu occurrit, cui cum tantæ fuisset castitatis dignæque conversationis magistrum enarratum, illico eum ex monasterio, quo pie degebat, exire jubens, ad sanctæ matris Ecclesiæ gremium perduxit, atque ut suo semper servitio familiariter permaneret, in Lateranensi patriarchio esse præcepit.

Fuit subdiaconus et postea presbyter.

Subdiaconum quoque eum ob suæ famam vitæ laudabilis fecit. Qui tamen quævis locum putaret, vel ordinem, tamen vitam moresque suos plusquam prius in summi Creatoris nostri servitio regulariter constrinxit, bonisque multiplicavit operibus. Defuncto autem hujus sacratissimæ sedis papa Gregorio, tunc Sergius, archipresbyter sanctæ Romanæ Ecclesiæ,

(a) Leo. Pridie Idus Aprilis, anno Domini 847, in locum Sergii II successit Leo papa, ejus nominis IV, et quidem eodem die quo Sergius obierat. Initio pontificatus ab urbe pestiferum serpentem basiliscum miraculose fugavit, immensumque urbis incendium signo crucis mirabili modo exstinxit, postquam sacris ædibus per Saracenos omni ornatu atque decore spoliatis, iterumque restaurandis, extruendis et exornandis multos sumptus impendisset. Agens in pontificatu annum secundum, Dei monitu novam construens civitatem, mœnibus illius inclusit basilicam

præsul effectus, hunc, de quo superius nonnulla retulimus, Leonem videlicet beatissimum papam presbyterum consecravit, ei que titulum sanctorum quatuor Coronatorum largitus est.

In quo dum bonis polleret moribus, ibique indigentibus necessaria ministraret, peregrinos ac pauperes, minusque habentes non solum verbo, imo etiam corporalibus alimoniis refoveret, is qui tunc præerat Sergius Romanæ sedis antistes ex præsentia vita subtractus est, sub cujus etiam tempore ecclesiæ beatissimorum principum Petri et Pauli a Saracenis funditus deprædata sunt,

Quia igitur calamitate sive miseria omnis Romanorum vigor elanguit atque contritus est, hoc facto universa concio Romanorum ex duobus casibus, vel periculis, videlicet de repentina morte pontificis, et devastatione, quæ facta fuerat in ecclesiis sanctis, cunctorumque finibus Romanorum, fatebatur se nullatenus evadere mortis periculum posse. Cumque pari devotione, communique consilio universi Romani proceres de futuro cogitarent pontifice, ut quis esset qui tam sanctum et inviolabilem locum omnipotentis Dei timore regere, vel gubernare potuisset, confestim fama beatissimi præsulis simul et meritum ab omnibus patefacta est, totamque per urbem diffusa: necdum enim is qui obierat pontifex ad sepulturam debitam fuerat deportatus.

Consensu unanimi omnium eligitur in papam.

Et ecce omnes a novissimo usque ad primum una voce, una simulque concordia Leonem venerabilem presbyterum sibi futurum pontificem flagitabant. Et quod nullum super se alium habere vellent præsullem, nisi hunc, de quo crebro dictum est, multis conjurationibus ac vocibus fitebantur. Quorum incunctanter omnium credimus corda ad hunc expectandum non aliud, nisi amor divinus, et divinæ virtutis inflammavit et univit clementia.

C Cogitur ad papatum. Mos antiquus osculandi pedem pontifici. Romani non audent sine facultate imperatoris eligere papam.

Tunc omnes, ut superius adnotatum est, pergentes cum gaudio multæque aviditatis lætitia ad ecclesiam, in qua degebat, beatorum quatuor Coronatorum, eum coactum invitumque exinde abstrahentes cum hymnis laudibusque præcipuis et ad Lateranense patriarchium perduxerunt: cujus, morem

sancti Petri, ne sic, ut antea fuerat, Saracenorum incuribus jugiter pateret. Perfectam et absolutam urbem solemniter ritu consecravit, eamque a suo nomine Leoninam appellari permisit.

Carolus Ludovici filius ex Northmannorum nova incursione timore concussus, inops consilii eosdem in regni consortes assumpsit, (*) a regni parte illis concessa, quæ ab eorum nomine sumpto vocabulo Normandia dicitur. (Annales Pithœi.)

(*) Hæc lalsissima, ut illas docebitur.

observantes antiquum. omnes osculati sunt pedes. A Quanta autem in ejus pontificali electione concordia vel unanimitas fuerit, nullus breviter enarrare hominum potest. Quid autem electionis suae tempore apostolorum suffragiis suisque sanctis intervenientibus precibus de Saracenis illis, qui tam nefarium scelus commiserunt, divina virtus peregerit, hoc inconveniens aut reprehensibile non est, sive ob futurorum sive timorem, sive memoriam, praesentibus litteris adnotare. Omnes enim cum vellent, iniquitatis ac deprædationis scelere perpetrato, ad Africanam ex qua venerant regionem revertere, vasto maris pelagi vi ventorum procellarumque, sicut certa relatione cognovimus, Deo permittente, demersi sunt. Antiquumque illud Ægyptiorum miraculum ecce noviter apostolorum meruit oratio obtinere. Romani quoque, ut diximus, novi electione pontificis congaudentes, ceperunt iterum non mediocriter contristari, eo quod sine imperiali (a) non audebant auctoritate futurum consecrare pontificem, periculumque Romanæ urbis maxime metuebant, ne iterum, ut olim, aliis ab hostibus fuisset obsessa. Hoc timore et futuro casu perterriti, eum sine permissu principis præsulum consecraverunt, fidem quoque illius sive honorem post Deum per omnia et in omnibus conservantes.

Dona a Leone oblata ecclesiis S. Petri, SS. Coronatorum, S. Andreae et S. Anastasii.

Jam quia humanum æstimare non sufficit arbiter, nec os referre prævalet, quantæ bonitatis ac pietatis hic beatissimus exstitit pontifex, redeamus ad ea quæ fretus Dei amore sanctorum ecclesiis obtulit, et a primo pontificatus sui exordio enarremus. Hic vero insignis et præclarus antistes superno amore exardeacens obtulit in basilica beati Petri apostoli coronam ex argento purissimo unam, pensantem libras viginti et quatuor. Gabbas interrasiles duas pensantes libras duas. Vela septem, duo quidem de fundato, et alia duo de stauraci, et tria de spanisco. Obtulit vero ibidem ad splendorem et gloriam ipsius venerandæ basilicæ cortinam Alexandrinam miræ pulchritudinis unam, habentem historiam pavonum portantium desuper homines, et aliam historiam aquilarum, rotarumque et avium cum arboribus. Ipse vero egregius et prudentissimus papa obtulit in basilica sanctorum quatuor Coronatorum, in qua sacerdotii sui solertissime functus est officium, canistra de argento purissimo tria pensantia libras....

Aquamane similiter de argento mundissimo par

(a) *Non audebant futurum consecrare pontificem.* Jus illud confirmandi electos pontifices, quod imperatoribus per populum Romanum metus causa male promissum, vel ab ipsis Augustis pessime usurpatum fuerat, Leo papa magno animi robore irritum reddidit, ipsisque Augustis consentientibus plane sustulit, ut videre est cap. 31, dist. 63, ubi ex epistola ad Lotharium et Ludovicum citatur canon, qui sic habet: « Inter nos et vos pacti serie statutum est et confirmatum, quod electio et consecratio futuri pontificis, non nisi iuste et canonice fieri debeat. » Vice versa pollicitus est illis Leo pontifex servaturum se illibata jura imperialia, simulque ea quæ a suis prædecessoribus Romanis pontificibus constituta fuissent. « De capitulis (inquit dist. 10, cap. 9) vel præceptis imperialibus vestris, nostrorumque pontificum et prædecessorum irrefragabiliter custodiendis et conservandis, quantum valuimus et valemus, Christo propitio et nunc et in ævum nos conservaturos modis omnibus profitemur. Et si fortasse quilibet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, sciatis eum pro certo mendacem. » Per capitula intelligit regum Francorum capitularia, quæ Benedictus Levita collegit et promulgavit, quæque pontifices diversi confirmarunt. Quæ et qualia jura imperialia servanda pro-

unum çanthara cum thymiamaterio, id est pensat. libras.... Vela de fundato, quæ ad nitorem ipsius in arcu videntur ecclesie pendere, duodecim. Item vela serica alba triginta et quatuor. Fecit vero in eadem basilica ad splendorem sacri altaris vestem holosericam habentem periclysin de chrysoclavo. Et aliam vestem albam cum rosis habentem rotas septem, et in medio tubulam de chrysoclavo cum effigie hominis gerentis in capite gemmas prasinæ quinque. Item vestem albam de chrysoclavo cum rotis sex. Fecit autem in jam dicta basilica ad honorem et gloriam sacri altaris vela habentia cruces et hammatias de chrysoclavo et gemmis ac bullis aureis triginta tres. Velum acupictile habens hominis effigiem sedentis super pavonem unum. Item vela habentia historiam sanctæ Dei genitricis tria. Item vel alia fundata quatuordecim, et alia cum veste de blatin duo.

B Ipse quidem eximius et beatissimus papa fecit in basilica sanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in vico qui nuncupatur Sardorum, vestem de fundato habentem historiam sanctæ Dei genitricis de chrysoclavo cum prophetis. Ipse vero a Deo amabilis et prudentissimus papa sedilia in ingressu marmoribus patriarchii construxit, quæ nullas pontificum ut perficeret arbitrata est. Nam et solarium quod beatæ memoriæ Leo III papa construxerat, cum prænimia vetustate fractis trabibus in ruinis cernebatur eversum, noviter pulchrius in meliorem speciem restauravit.

C Hic quidem insignis et pius antistes in basilica beati Pauli apostoli superno fretus amore vespertinas publice a cuncto clero et schola constituit die natalis ejus psalli laudes. Hujus beati tempore præsulis terrænotus in urbe Roma per indictionem factus est decimam, ita ut omnia elementa concussa viderentur ab omnibus. Ipse jam sæpefactus et solertissimus pontifex secundum antiquam consuetudinem canonica auctoritate decrevit atque constituit, ut dum sacra missarum solemnia in ecclesia celebrantur, nullus ex laicis in presbyterio stare, vel sedere, aut ingredi præsumat, nisi tantum sacra plebs, quæ in administratione sacri officii constituta videtur.

Ipse quidem beatissimus pontifex post cædem et deprædationem sævæ gentis Agarenorum, quam in basilica apostolorum ecclesiis peregerunt, ad restorationem ipsarum quotidie animam prætendebat, quatenus omnia, quæ ab impiis manibus ablata fuerant, repararet, sperans æternæ futuræ retributionis mercedem. Quamobrem obtulit in basilica

D mittat hoc loco pontifex, declarat Nicolaus papa in epistola ad Michaellem his verbis: « Ut pontifices pro cultu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur. » Unde, pater hæreticorum et schismaticorum imposturas esse potius quam leges imperiales, quæ ad vindicandum majestati imperiali confirmationem electi pontificis, sub nomine Lotharii ejusve filii Ludovici alibi editæ reperiuntur. Constat enim dist. 10, cap. 13, quod Leo papa ab utroque flagitaverit ut sinerentur Romani suis antiquis legibus uti. Quod autem petitioni ejusdem Lotharii acquieverit, indicat ejusdem rescriptum exstans inter leges Longobardorum libro xi, tit. 57, quodque ibidem libro 3 profiteatur se populis vel ecclesiis nullas alias leges dedisse quam quæ per Carolum avum atque Ludovicum parentem collectæ fuerunt. Et quamquam animo Ludovici ab hinc usque ad tempus Nicolai papæ ista libido dominandi Romæ, ejusque Ecclesiæ clero ac pontifici insederit, tamen divina miseratione tandem ad se reversus, sese ipsidem Romanæ Ecclesiæ pontificibus exhibuit obsequentissimum, ita ut plane inde appareat quidquid idem Christianissimus imperator aliquando deliravit, id susatione potius pravorum hominum quam sua sponte fecisse.

beati Petri apostoli butronem de argento purissimo cum gabathis argenteis pendentibus in catenulis septem. Fecit autem ad illuminationem ipsius basilicæ rete æneum cum canistris argenteis decem et septem. Nam et pharum miræ magnitudinis ad splendorem et gloriam sæpius memoratæ ecclesiæ reparavit. In qua etiam obtulit coronam de argento mundissimo pensantem libras... Vela de fundato, quæ in ambitu sacri altaris pulchriora pendent viginti quinque. Item vela leonum habentia historias, quæ ante vestibulum sacre confessionis cernuntur pendere decem. Et alia vela de fundato, quæ inter ipsius venerandæ basilicæ lævaque coruscant quadrangula et sex. Item vela de fundato, quæ in arcu ad ornatum et decorationem presbyterii pendent triginta et tria. Verum etiam et alia vela de fundato, quæ in diversis ejusdem basilicæ locis ipse almiticus papa constituit pendere decem octo. Et alia item vela, quæ ante januam sacre basilicæ pendent quatuor.

Hic vero insignis et prudentissimus præsul superno fretus amore fecit in basilica sanctorum martyrum quatuor Coronatorum vestem de chrysolavo habentem historiam resurrectionis Domini Jesu Christi, atque effigies prædictorum martyrum: et ipsius almitici præsulis animus tantum divino fulgebat amore, ut ea quæ pridem ex beati Petri apostoli ecclesia ab impiis manibus innumerabilia fuerant bona ablata, suo præcipuo tempore libente voluerit pectore omnia noviter instaurare.

Idcirco ad decus et honorem ipsius prædictæ ecclesiæ fecit coronas ex argento purissimo miro compositas opere duas pendentibus in catenulis argenteis cum gemmis et bullis deauratis, pensantes una libras centum triginta duas, et alia centum et triginta, habentes una clamaterios argenteos subter pendentibus triginta et septem. Et aliam simili modo habentem quadrangula. Et quia divino semper erat munere perornatus, dignamque de omnibus curam et sollicitudinem habere studebat feliciter, fecit in oratorio sancti Andree apostoli ad sanctum Petrum vela majora de fundato duo, et alia minora quinque, ornata in circuitu de blattin.

Ipsæ vero a Deo protectus venerabilis et præclarus pontifex fecit in monasterio sancti Anastasii pro æterna animæ suæ redemptione vestem sericam de fundato unam habentem historiam aquilarum.

Similiter et vela de fundato duo compta in circuitu de blattin. Simili modo fecit in monasterio sanctæ Prædix vestem de fundato unam.

Hic quoque prædictus præsul a die qua divina fretus potentia sacram apostoli Petri sedem omni benignitate conscendit, mox de priscis vel antiquis sacri palatii usibus, atque ordinibus, qui sub prædecessorum suorum pontificum tempora erupti, atque diversa consuetudine fuerant deleti, ideo ad suæ memoriam sanctitatis universos reducere, vel in meliorem statum, quam nuper fuerant, omnia libenti animo ordinare avide conatus est.

Nam et accubitum, quod dominus Leo bonæ memoriæ tertius papa a fundamentis construxerat, et omnia ornamenta quæ ibi paraverat, præ nimia vetustate et oblivione antecessorum pontificum delata sunt. Et in die natalis Domini nostri Jesu Christi secundum carnem tam dominus Gregorius, quam et dominus Sergius sanctæ recordationis ibidem nunime epulabantur. Isdem vero beatissimus et summus præsul Leo quartus cum gaudio et nimia dilectione omnia ornamenta, sive alimenta, quæ inde deleta fuerant, noviter reparavit, et ad usum pristinum magnifice revocavit.

Cruz a Carolo Magno oblata.

Necnon et crucem ex auro purissimo gemmis ornata, quam Carolus piæ memoriæ imperator Francorum et Romanorum in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quæ Constantiniana nuncupatur,

A temporibus domni Leonis sanctæ recordationis tertii papæ obtulerat, quæ mos erat, ut in litanis ante sacratissimum pontificem ipsa præcederet, et sic permansit usque ad tempus sanctæ recordationis domni Paschalis papæ, unde diabolica suggestione a malis extorta est, et a latronibus nocte furtim ablata. Et nullus deinceps præcessorum pontificum, tam dominus Paschalis, quam dominus Eugenius, sive dominus Valentinus, sive dominus Gregorius, necnon et dominus Sergius recordatus fuit, ut eam restauraret, et ad usum sanctæ Dei Romanæ Ecclesiæ repararet. Sed isdem præfatus et magnificus præsul fecit ex auro purissimo, et miræ magnitudinis margaritis et gemmis hyacinthinis et prasinis utiliter ornavit, et ad usum pristinum sanctæ Dei genitricis Romanæ ecclesiæ mirifice decoravit.

B Hic vero præcipuus et insignis præsul divinarum Scripturarum in scientia et eruditione probatissimus exstitit prædicator, qui fama tantæ beatitudinis atque sanctitatis claruit, ut in conspectu universi istius in Christo fundatæ Ecclesiæ populi miracula operaretur. In primo quidem pontificatus sui anno juxta basilicam beatæ Lucie martyris, quæ in Ortea [Plat. Ortea] sita est, in quibusdam terris abditisque cavernis diri generis serpens, qui basiliscus Græcæ, Latine regulus dicitur, ortus est, qui flatu suo ac visione omnes qui ad easdem properabant cavernas celeriter necabat, mortisque tradebat periculo: ita ut omnes stupor ac timor invaderet, serpentis virtutes mirantes, et cladem.

Leo papa basiliscum fugat.

Ipse vero beatissimus et præclarus pontifex hanc populi necem audiens atque perniciem, ad orationes se convertit, cum jejuniis Dominum deprecari non cessans, ut ab hujusmodi omnes interitu liberaret. Dum hæc agerentur, præclarus et celeberrimus dies adventit, in quo beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ assumptio celebratur. Tunc præfatus et universalis papa a patriarcho cum hymnis et canticis spiritualibus patri præcedente icona ad basilicam sancti Adriani martyris, sicut mos est, propriis pedibus cum omni clero perrexit. De qua regressus cum omni fidelium coetu ad basilicam beatæ genitricis Dei et Domini nostri Jesu Christi, quæ ad præsepe dicitur, cum Dei laudibus magna comitante caterva populi properabat. Qui cum pervenisset ad locum in quo ipse ævissimus basiliscus tetris, ut jam superius diximus, jacebat cavernis, omnem clerum et populum stare præcepit, atque juxta eandem cavernas properans, super foramen ipsius, ubi pestiferi flatus egrediebatur serpentis, intrepidus stetit, et oculos ad cælum pariter tetendit et palmas, Christumque qui est super omnia Deus, profusus lacrymis deprecatus est, ut ab eodem loco diri serpentis genus sua potentia effugaret. Et data super populum oratione, Dei laudes ad basilicam, quam superius memoravimus, profectus est exhibere. Ab eodem vero die ipse pestifer basiliscus ita effugatus, atque ab ipsis projectus est antris, ut ultra in illis locis nulla læsionis ejus macula appareret. Et aliud miraculum ipse almiticus papa perfecit, quod enarrare breviter inchoemus.

Idem oratione et signo crucis incendium exstinguit.

In ipso quod superius memoravimus pontificii sui exordio Saxonum vicum validus ignis invasit, qui flammiarum virtute cuncta comburere cœpit validius, ubi populorum multa congregata sunt agmina, quæ hujus incendii flammis volebant exstinguere: sed ventorum flatibus altius extendebatur ignis in aere, cuncta comburens, atque cominuens, ita ut propius beati Petri principis apostolorum basilicæ proveniret, Saxonum, Longobardorum domos, ac porticum concremans atque diripiens.

Quo audito ipse beatissimus pontifex anxius illic celeri cursu profectus est, et obvius ante ignis im-

petum se præparavit, ac Dominum deprecari cœpit, ut ipsius incendii flammam exstingeret, et crucis propriis faciens signaculum digitis, amplius ignis extendere flammam non potuit, sed beati virtutem ferre non valens pontificis, exstinctas flammam redegit in cinerem.

Dona ejusdem in ecclesia S. Petri, SS. Coronatorum, etc.

Ipse vero a Deo amabilis et prudentissimus papa fecit in basilica beati Petri apostoli vela de fundato in circuito compta de blattin numero quadraginta quinque. Fecit autem isdem ~~episcopus~~ pontifex in monasterio sancti Martini, quod beati Petri basilicæ cohæret, ad laudem et gloriam ipsius beati Martini oraculi miræ pulchritudinis vestem perfecit, habentem historiam superius memorati sancti jacentis in lectulo cum effigie Salvatoris Domini nostri Jesu Christi. Simul effigiem sanctæ martyris Agathæ habentis ad pedes effigiem ipsius almi pontificis, habentem gemmas hyacinthinas decem et septem. Item in eodem oratorio fecit vela quatuor, et unum quidem habens rotas de chrysolavo tres.

Fecit idem in basilica sanctorum quatuor fratrum vestem de fundato unam habentem historiam ipsorum sanctorum martyrum, et effigiem ipsius almi præsulis habentem gemmas duodecim, similiter et vela de fundato quatuor.

Hic vero venerabilis et præclarus pontifex fecit in basilica beati Petri apostoli nutritoris sui canistrum interrasile de argento purissimo pensans libras.... Ubi supra obtulit coronas de argento mundissimo pensantes libras.... Hic vero beatissimus et præclarus papa superno fretus amore obtulit beato Petro apostolo ad splendorem et gloriam ipsius sanctissimæ basilicæ lucernam bimixem de argento purissimo pensantem libras quadraginta quinque.

Isdem beatissimus præsul fecit in ecclesia beati Silvestri confessoris atque pontificis, qui ponitur in monte Soracte, vestem de fundato unam habentem angulos quatuor, duos quidem Tyrios, et duos fundatos. Fecit etiam isdem sanctissimus et beatissimus præsul in ecclesia beati Petri principis apostolorum vela quæ pendunt in arcu presbyterii ex auro texta habentia historiam beati Petri apostoli numero decem et octo. Necnon in oratorio beati Leonis confessoris atque pontificis, quod est situm infra prædictam ecclesiam, vestem de fundato unam habentem historiam Aquilarum. Obtulit quoque ubi supra coronam de argento unam pensantem libras....

Jam etiam fecit ibi vela de fundato ornata ex utraque parte de blattin numero viginti. Obtulit etiam beato Petro apostolo calices de argento, qui sedent super circuitu altaris numero sexdecim pensantes libras.... Verum etiam et calicem pendentem cum catenulis et delphinis pensantem libras.... Item sanctissimus et coangelicus præfatus præsul post deprædationem Saracenum istius ecclesiæ fecit super corpus beati Petri apostoli imagines argenteas, totasque numero tres, et unam quidem in medio habentem effigiem Salvatoris Domini nostri Jesu Christi cum gemmis in capite per crucem ornatam hyacinthinis et prasinis. Item aliam quamdam positam ad dextram partem Salvatoris, et habentem vultum beati Petri apostoli, et beatæ Petronillæ. Aliam quamdam positam ad partem lævam depictam vultum habentem beati Andreæ apostoli, simul et vultum prædicti summi præsulis pensantem libras centum et quatuor. Fecit ubi supra pharæa, quæ sedent super vestibulum sacri altaris numero duodecim.

Restituit monasteria. Prædicavit populo. Octavam assumptionis beatæ Virginis celebrari jussit.

Sæpe vero hic beatissimus papa omnia sanctorum quæ destructa fuerant loca reædificare magnopere cupiebat. Nam monasterium Corsarum, quod juxta

A basilicam beati Sixti martyris atque pontificis sita est, quod quorundam malorum hominum fuerat operibus desolatum, et ad sæcularem habitationem perductum, pro salute ac futura retributione animæ suæ perfectius restauravit. In quo etiam ancillarum Dei congregationem laudavit ad persolvendum Dei omnipotentis quotidie laudes, muneribus auxit, divitiis perornavit, et omnia sacris præceptis, quæ exinde ablata fuerant, restaurans, suis sanctis digitis plenius ea confirmavit. Is sæpius memoratus et beatissimus papa prædicationis suæ alloquio multos ad cognitionem veritatis perduxit, et salutiferas omnibus operationes quotidie demonstravit.

Nam octavam assumptionis beatæ Dei genitricis diem, quæ minime Romæ antea colebatur, vigiliis sacris, matutinisque cum omni clero pernoctans laudibus in basilica ejusdem semper virginis dominæ nostræ, quæ foris muros juxta basilicam beati Laurentii martyris sita est, celebrari præcepit.

B In quam etiam magna populi multitudo convenit, novæ festivitatis cupiens celebrare solemnitatem. Hoc ipse magnanimus cum videret antistes, in omnes qui aderant huic celebritati plures argenteos erogavit. Fecit vero idem beatissimus in ejusdem Dei genitricis semperque virginis Mariæ ecclesia vestem de fundato unam. Necnon fecit ibidem vela numero quadraginta quinque. Et infra in ipsius ecclesiæ oratorium, quod vocatur beatæ Barbaræ, obtulit vestem de fundato unam.

Dona oblata ecclesiis.

Ipse a Deo præcipuus antistes et in oratorio sanctæ Eugeniæ fecit vestem de fundato unam.

C Et hic solertissimus, Deo opitulante, sanctissimusque et in omnibus præclarus atque præcipuus pontifex magno animo et pura voluntate donavit in ecclesia beati protomartyris Stephani, quæ ponitur foris muros juxta ecclesiam beati Laurentii martyris, vestem de fundato unam. Et infra hujus mœnia ecclesiæ in oratorio beati Leonis martyris fecit vestem de fundato unam. Et ipse mitissimus pontifex, atque acutus in omnibus bonis, obtulit in ecclesia beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ dominæ nostræ, quæ ponitur infra prædictum monasterium, quod vocatur Corsarum, fecit vestem de fundato unam. Ubi supra obtulit in oratorio sancti Cæsarii vestem de fundato unam.

D Fecit idem benignissimus crucem auream noviter, et ipsa erux, ut mos antiquitus est, subdiaconi manibus ferebatur ante equum prædecessorum pontificum, quam, Deo juvante, in auro et argento ac gemmis melius renovavit. Obtulit vero in ecclesia beatæ Nymphæ martyris quæ esse videtur in civitate Portuensi, vestem de fundato unam. Similiter fecit in ecclesia beatorum martyrum Cosmæ et Damiani, quæ in Silva candida esse videtur, vestem de fundato unam. Necnon ubi supra obtulit vela de fundato tria ornata in circuito de blattin. Hic vero beatissimus papa sacratissimorum martyrum sepulcra devota mente ardentique assidue pectore visitabat: quos vigiliis sacrisque orationibus cuncto pro orthodoxæ fidei populo exorabat.

Monasterium construit.

Die autem quadam cum ad sepulcrum beati Laurentii martyris pervenisset, et solito more orationem explet, diligentius inquirere cœpit, ac dicere: Quanti quotidianas hic monachi Deo omnipotenti referunt laudes? Tunc omnes, qui aderant, beato pontifici protulerunt, quod a quibusdam pontificibus duo monasteria ibidem fuissent constructa, sed pro magna paupertatis inopia in desolationem reducta sunt. Mox autem ipse almificus pontifex superno nutu compunctus monasterium, quod nunc sancti vocatur Stephani et Cassiani, restaurans, muneribus ac divitiis locum plenissime perornavit. In quo etiam sanctæ conversationis plures Græcos genere instituit

monachos, qui Deo omnipotenti, eidemque martyri A die noctuque laudes persolverent.

Ipse quidam a Deo protectus et venerabilis præsul intra basilicam beati Petri apostoli oraculum miræ pulchritudinis summique decoris construxit, quod pulchris marmoribus circumdans splendide composuit, absidamque ejus ex musivo, aureo superinducto colore, gloriose decoravit. In quo etiam venerabile corpus beati Leonis confessoris atque pontificis recondens, sacrum desuper construxit altare, et ciborium cum cruce exaurata, ad laudem et gloriam Christi nominis, hoc fretus amore perfecit, ut sibi dignum in æthere conquireret locum.

Dona ecclesiis oblata.

Patris itaque omnibus atque perfectis operibus, quorum jam sigillatim superius nomina scripta vel memorata sunt, confestim isdem pastor et pater egregius quamvis universarum proficuum ecclesiarum Dei curam dignamque sollicitudinem gereret, et ad omne opus bonum præ omnibus intentus existeret, ex intimo cordis sui longa trahens suspiria, cum quotidie beatissimi apostolorum principis Petri sacratissimum altare cernebat violatum et ad tantam inhonestatem a Saracenis perdidis Deoque contrariis et vilitatem perductum, etiam et (quod dolentes mœrentesque dicimus) ipse undique Christianum populum ad jam fati principis sacratissima, orationis causa vel gratia, limina destinari cerneret, et ob hoc vota sua, ut olim perficere non poterat satagebat. Ideo omnipotentis Domini fretus auxilio, atque consilio et virtute munitus, aureis simulque argenteis tabulis non tantum confessionem sacram, verum etiam frontem sæpediti altaris satis decenter et honorifice perornavit, ut præsens per omnia opus ibidem dedicatum luce clarius manifestat. Quamobrem venerandi altaris frontem præcipuam tabulis ex auro optimo noviter exornavit, et eam geminis quamplurimis valde optimis ac pretiosis totam circumdedit, et in meliorem ut prius statum decoremque perdidit. In quibus scilicet aureis, ut dictum est, tabulis non solum Redemptoris nostri forma depicta præfulget, verum et ejus resurrectione veneranda, atque iudicium sacræ ac salutiferæ crucis.

Petri quoque Paulique pariter vultus atque Andree in prænominate tabulis similiter splendent, atque eoruscant: inter quos sanctissimi quarti Leonis præsulis, necnon et specialis filii sui domini imperatoris Lotharii, propter futuram memoriam, sive mercedem, personæ Deo caræ per cuncta sæcula venerandæ, depictæ sunt. Fecit denique tabulam de smalto, opus ducentas sexdecim auri obryzi pensans libras. Confessionem vero crebro dicti altaris tabulis ex argento paratis purissimo, simili modo tota animi devotione ad antiquum decus et statum perduxit. In quibus Salvatore in throno sedentem conspicimus, pretiosas in capite gemmas habentem et a dextris illius cherubim, a læva quoque ejus vultus apostolorum cæterorumque depictos. Imo et rugas fecit sacræ confessionis ex argento constructas, vultus habentes beatissimi Petri et Pauli, pensantes libras ducentas et octo.

Ipse vero a Deo amabilis et prudentissimus pontifex fecit in basilica beati Petri apostoli vela ex auro texta pendencia in arcibus compta in circuito de blattin numero undecim. Necnon in oratorio sancti Leonis pontificis intra ecclesiam beati Petri apostoli fecit vestem sericam albam sigillatam cum gammadiis et periclysi de blattin unam, et vela similiter alba majora duo, minora octo. Et in monasterio sancti Cæsarii, quod ponitur in palatio, fecit vestem de fundato unam, et vela octo.

Ipse vero a Deo protectus et venerabilis pontifex propter retributionem et mercedem animæ suæ fecit in cœmeterio beatæ Agathæ martyris, quod ponitur

A foris portam beati Pancratii martyris vestem de fundato unam, et vela octo.

Quisnam dicere valeat, vel narrare sufficere possit, quanta ipse a Deo protectus et solertissimus papa sanctis locis devota obtulit mente dona? Nam in oratorio, quod Pauli dicitur papæ, miræ pulchritudinis obtulit vestem Aquilarum habentem historiam cum cruce de chrysoclavo et gammadiis unam. Fecit autem in oratorio sanctorum Processi et Martiniani splendoris non modici vestem cum rotis et hominibus, et historiam cum cruce, similiter de chrysoclavo et gammadiis unam.

Aliam vero vestem fulgidæ visionis in basilica S. Petronillæ perfecit, habentem rotam aquilamque cum cruce de chrysoclavo et gammadiis unam.

Obtulit vero in oratorio sanctæ Dei genitricis semper virginis domine nostræ Mariæ, quod in Mediana consistit, vestem similiter cum rotis aquilisque et cruce de chrysoclavo cum gammadiis unam. Fecit quidem in oratorio sancti Adriani vestem cum rotis hominumque effigibus cum cruce similiter de chrysoclavo et gammadiis unam. Ipse vero sæpius memoratus et beatissimus papa obtulit in basilica sancti Sebastiani martyris, quæ in Frascata consistit, vestem pretiosissimæ claritatis cum cruce de chrysoclavo et gammadiis unam.

Muros Urbis reparat.

Qui summus et præcipuus præsul fecit in basilica beati Petri apostoli cortinam holosericam cum historiis multis claritatis immensæ ad decorem et gloriam ipsius sacratissimæ basilicæ unam. Cum vero hæc, et quæ scripta sunt, Leo vir beatissimus quartusque præsul Domino solatiante amoris ac desiderii gratia per diversa piorum loca sanctorum perfectius contulisset, tunc de Romanæ urbis statu ac restauratione murorum, qui longo jam senio atque vetustate nimia fracti dirutique funditus videbantur, cœpit cum Jesu Christi Domini tractare consulto, ne, si diu sub hac negligentia sive oblivione consistent, aut, Domino permittente, facilius ab hostibus aut capi, aut forsitan expugnari potuissent. Ideo, ne hoc in futurum manum fieret, omnes prænominate muros civitatis Romanæ, duodecima instante indictione, renovare, atque ad priorem cultum decusque reduci, tota mentis alacritate curavit. Et non solum muros quos diximus celeri fieri agilitate præcepit, sed et portas, quibus omnes sæpe clauditur civitas, novo cultu lignisque prævalidis ob inimicorum ictum sive terrorem reedificari festinantius jussit. Quæ denique omnia, ut cito fierent, et ad effectum decoremque essent perducta, præfatus vir apostolicus indesinenter non solum equo residens, verum etiam suis pedibus propriis per muros vel portas cum suis fidelibus discurrebat, quatenus in restauratione eorum mora nulla aut dilatio fuisset exorta. Quapropter, ut ante jam dictum est, inter curas maximam de Romana urbe curam ac sollicitudinem venerandus pontifex gerens undique ad meliorem novamque cultum cuncta noviter deduxit, quindecim ab ipso sole turres, quas funditus dirutas per circuitum urbis reperit, novis fabricis restaurari præcepit.

Quarum denique duas juxta Portuensem portam ita prudenter ac sapienter venerabilis præsul ad ipsam oram Tiberis, id est juxta littus fluminis ædificari disposuit, ut nullus prius hominum vel cogitare vel considerare valebat. Et quia per hunc locum non solum naves, verum etiam homines ante facile ingrediebantur, nunc autem vix unquam per eum parvæ naviculæ introire valebant, et hoc propter futurum hostium Saracenorum periculum et salutem Romanæ urbis factum est.

Ipsas igitur turres non solum lapidibus, sed etiam ferreis muniri curavit catenis, quatenus, nisi necessitas fuerit, per eundem locum nulla valeat navis transire. Quod noviter opus constructum, et Ro-

manæ urbis defensionem præstat, et videntibus A sancti Sixti eodem fecit vestem unam. Et in oratorio sancti Nicolai similiter fecit vestem cum aquila una. Necnon et in ecclesia eadem fecit cortinam lineam cum cruce in medio, et in gyro listam de fundato miræ magnitudinis. Piis moribus, his sacrisque perornatus operibus, papa obtulit in sæpius memorata, quam fretus amore fundaverat, aula, pateam ex argento purissimo aureo superinductam colore, cum crucis trophæo, salvatorisque effigie, sanctæque Dei genitricis et sanctorum apostolorum pulchro schemate decoratam pensantem libras septem. Similiter calicem sanctum auroque perfusum evangelistarum habentem iconam et crucem, pensantia libras quatuor.

Corpora sanctorum Urbi intulit. Ecclesiam extruxit. Dona ecclesiis collata.

Ipse quoque a Deo protectus et beatissimus papa multa corpora sanctorum, quæ diu occulta jacuerant, summo studio summoque cordis affectu ad honorem omnipotentis Dei infra hujus almæ Urbis mœnia mirifice congregavit. Nam et corpora sanctorum quatuor Coronatorum solerti cura inquirens reperit. Pro quorum desiderabili amore basilicam, quæ sanctorum fuerat nomini consecrata, quam ipse, dum ad pontificii deductus est apicem, prudentissimo moderamine rexit, quæ per olitana curricula temporum quassata vetustatis defectu, et pene ruinis confracta diuturna antiquitate videbatur et convulsa, supernæ virtutis annuente clementia in splendidiorem pulchrioremque statum a fundamentis construxit, et ad laudem omnipotentis Dei eorum sacratissima corpora cum Claudio, Nicostrato, Symphoriano, atque Castorica et Simplicio, necnon Severo, Severiano, Carpophoro et Victorino, quatuor fratribus. Item Marius, Audifax et Abacum, cum Felicissimo, et Agapito, Hippolyto cum suis familiis [famulis] numero decem et octo. Aquilino, Aquila et Prisca, Narcisio et Marcellino, Felice, Symmetrioque, Candido atque Paulino, Anastasio et Felice, Diogene, et Liberati, Festo et Marcello, atque Exuperanti, Pudenciana et Benedicto, Felice et Venantio, necnon capite sancti Prothi, sanctæque Cæciliæ, sancti Alexandri, sanctique Sixti, et sancti Sebastiani, atque sacratissimæ virginis Prædixis pariter sub sacro altari recondens collocavit, et alia multa, quorum nomina Deo sunt cognita. Super quod etiam ad gloriam Creatoris miso opere miræque pulchritudinis fecit ciborium ex argento purissimo, aureo superinducto colore, cum gemmis prasinis, et hyacinthinis pensans libras trecentas tredecim et semis.

Insuper obtulit in eadem Ecclesia vela rubea, quæ pendent in circuitu altaris numero quatuor.

Idem quoque sanctissimus præsul fecit in oratorio prædictæ beatæ, Barbaræ, quod constructum est intra ecclesiam sanctorum quatuor Coronatorum coronam de argento pensantem libras duodecim. Necnon in eodem oratorio obtulit gabathas de argento decem pensantes libras... Verum etiam in superscripto oratorio fecit vestes de fundato tres habentes in medio cruces cum gammadiis et vela duodecim.

Prædictus etiam venerabilis pontifex fecit in basilica beati Stephani pontificis, via Latina, milliaro tertio, vestem de fundato unam cum cruce in medio, vela sex. Ubi obtulit patenam et calicem sanctum modicum de argento pensantia libram unam et semis. Obtulit etiam beatissimus præsul in ecclesia beati principis apostolorum thuribulum de argento exaurato, apostolatus legens nomen domipi Leonis quarti papæ, pensans libras quatuor.

Ubi etiam in oratorio beati Gregorii confessoris atque pontificis fecit vestem de fundato cum gammadiis et crucem ex argento texto unam. Similiter ibi ipse in oratorio beati Pastoris martyris vestem pari modo fecit unam. Necnon et in oratorio beatæ Dei genitricis, quæ ponitur ad ambonem, eodem modo fecit vestem unam, et in oratorio sanctæ superexaltatæ crucis fecit vestem simili modo unam. Necnon et in oratorio, quod ponitur ad fontem, fecit similiter vestem unam et vela de quadruplo.

Ipse vero venerabilis et præclarus pontifex fecit in ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum super altare majore vestem de fundato cum cruce in medio, et gammadias, et in gyro listam de fundato unam. Ubi supra in oratorio sanctæ Barbaræ similiter fecit vestem de fundato unam. Et in oratorio

sancti Sixti eodem fecit vestem unam. Et in oratorio sancti Nicolai similiter fecit vestem cum aquila una. Necnon et in ecclesia eadem fecit cortinam lineam cum cruce in medio, et in gyro listam de fundato miræ magnitudinis. Piis moribus, his sacrisque perornatus operibus, papa obtulit in sæpius memorata, quam fretus amore fundaverat, aula, pateam ex argento purissimo aureo superinductam colore, cum crucis trophæo, salvatorisque effigie, sanctæque Dei genitricis et sanctorum apostolorum pulchro schemate decoratam pensantem libras septem. Similiter calicem sanctum auroque perfusum evangelistarum habentem iconam et crucem, pensantia libras quatuor.

Necnon ex argento purissimo cantharum exauratum, in quo signaculum in circuitu depressum æmnetur crucis, cum prophetarum effigibus, beatissimique Stephani primi martyris icona. Veruntamen et thuribulum ex argento mundissimo apostolici unum.

B Gabathas ad nitorem ipsius venerandæ basilicæ exauratas quatuor pensantes pondus duarum et semis librarum.

His omnibus ita gestis confessionem cum sacro altari argenteis tabulis pensantibus libras nonaginta et tres decoravit sanctorumque effigibus perornavit.

Super quod etiam obtulit regnum de argento purissimo cum pretiosissimis gemmis, habens in medio crucem, quod usque nunc super eodem pendere altari conspicitur. Ubi etiam obtulit vela de fundato quadraginta et tria.

Dona monasteriis collata.

Ipse vero sæpius memoratus et præclarus antistes, superno inflaminatus amore, obtulit in monasterio sancti Silvestri, sanctique Benedicti et sanctæ Scholasticæ, quod nuncupatur Svb lacu, vestes de fundato tres, et vela similiter de fundato septem. Fecit etiam idem beatissimus præses post deprædationem Saracenorum in ecclesia beati Petri apostoli crucifixum miræ magnitudinis constructum cum gemmis hyacinthinis de argento purissimo, exauratum, pensantem libras septuaginta, et alias gemmas albas septem, majorem unam.

Et item, quæ inter cætera per sanctissimi præsulis assiduas preces ac lacrymas a Domino exaudivit, duodecima insistente indictione mirabiliter acta vel gesta sunt, non inutiliter agemus, si ob æternam memoriam huic operi clarius inserere studeamus, ut quantæ sanctitatis in hac ærumnosa vita vir iste existerit, præsentem ac futuri facilius cognoscant.

Saracenorum impugnatio.

Denique post nefandam, et lugubrem, omnique plenam miseriam Saracenorum deprædationem, quam in primo ecclesiarum omnium capite, sancta scilicet Romana Ecclesia, hortatu diabolico peregerunt, voluerunt iterum ipsi Satanae filii similia in Romanos fines et Ecclesias beatissimi apostoli Petri, ut olim, D damna inferre et deinde victores ad loca, quibus egressi fuerunt, remeare: sed cura ac studio summi præfulgentis, atque vigilante pastoris hæc minime perficere potuerunt. Tamen ut fideles in Domino amplius fideliores jure existant, et illius signa, ac veneranda miracula ex veteribus noviter emanasse non dubitent, a principio recensendum est quid de eis divina eodem tempore misericordia mirabiliter egit quantisque miseris atque calamitatibus gens illa pestifera merito protrita dilapsa est. Quamobrem pristinum reminiscentes lucrum, vel prædam quam fecerant, multiplicata iterum perversorum hominum manu, multisque cum navibus ad urbem expugnandam Romanam duodecima indictione vigente venire crudeliter decreverunt.

Multisque etiam diebus in loco qui Tozarum dicitur juxta insulam Sardiniam demorati sunt. A qua digressi ad Romanum portum, Deo illos non adjuvante, venire conati sunt.

Conspirant Neapolitani et alii contra Saracenos.

Quorum iniquus ac nefandus adventus Romanos non mediocriter terruit. Sed quia Ecclesiam suam Deus omnipotens semper inviolatam custodivit, et deinceps custodire non desinit, excitavit tunc inter ceteros omnium Neapolitanorum, Amalfranorum, Cajetanorumque corda, ut una cum Romanis contra eos insurgere ac dimicare fortiter debuissent. Mox enim a locis propriis egressi ante Saracenos inutiles, ipse cum suis navibus conjunxerant [id est pervenerunt] suumque repentinum adventum beatissimo Leoni quarto pontifici notum fecerunt: et quod se ob nullam rem venisse aliam sunt professi, nisi ut de paganis, Domino auxiliante, victores existerent. Tunc demum venerabilis papa aliquantos ex eis prius ad se Romam venire præcepit, volens specialiter scire ab eis si eorum pacificus esset adventus vel non, sicuti et factum est.

Ostie papa cantat missam.

Inter quos tunc filius Sergii magistri militum, qui erat ordinatus super exercitum nomine Cæsarius, adventi: quos benigne in palatio Lateranensi suscipiens, causam pro qua venerunt inquisivit. Illi autem ob aliud non venisse testati sunt, nisi ob hoc quod superius legitur exaratum. Quorum pius apostolicus credulus verbis cum magno armatorum prociectu, mox ad civitatem Ostiam properavit, omnesque Neapolitanos grandi atque eximia devotione suscepit. Qui ut summum presulem conspexerunt, pedes ejus humo prostrati venerabiliter sunt osculati, gratiasque omnipotenti altithrono retulerunt, qui ad se confortandos talem dirigere decrevit auxilium. Qui ut meliores de Behal filiis victores existerent, summo deprecati sunt, ut de suis sacris manibus corpus Dominicum percipere meruissent. Quibus ore suo missam in ecclesia beate Auree decantavit, atque universi ex illius, ut dictum est, manibus communionem sumpserunt. Et antequam hæc fierent, usque ad præfata[m] ecclesiam cum hymni ac litanis canticisque præcipuis, simul cum ipsis Neapolitanis, Christo auxiliante, profectus est. In qua etiam flexis genibus Altissimum deprecatus est, quatenus orationibus suis ipse Christianorum hostes in manus resistentium tradere dignaretur.

Oratio contra Saracenos composita.

Super quos etiam multis cum lacrymis hanc orationem obtulit, dicens: *Deus, cujus dextra beatum Petrum apostolum ambulat in fluctibus ne mergeretur erexit, et coapostolum ejus Paulum tertio naufragantem de profundo pelagi liberavit, exaudi nos propitius, et concede, ut amborum meritis horum fidelium vestrorum brachia contra inimicos sancte Ecclesie tue dimicantia omnipotenti dextera tua corroborentur, et convalescant, ut de recepto triumpho nomen sanctum tuum in cunctis gentibus appareat gloriosum. Per Dominum nostrum, etc.*

Vento classes Saracenorum disperguntur. Saraceni misere disperguntur et pereunt.

Die vero altera postquam a jani dicta civitate venerabilis reversus est præsul, ipsi scelerum socii, sive participes, juxta litus maris Ostiensis multis cum navibus apparuerunt. Contra quos Neapolitani impetum facientes dimicare fortiter voluerunt, etiam aliquantos vulneraverunt ex illis, et deinde triumphum accepissent, si unum non citius impedimentum accidisset: nam dum advicem attentius dimicarent, subito tam validus ac supereminens exciatus est ventus, qualem quis his temporibus meminisse non valet, qui utrasque naves confestim divisit. Tum Saracenorum naves primo veniebant usque ad oram maris, deinde vento flante marique elevato procellis dispergebantur, et iterum post aliquantulum contractis viribus revertebantur. Deus enim omnipotens, ut pro certo credimus, hunc

A ex thesauro suo produxerat ventum, qui eos ad nocendum foras minime permisit exire. Super his novis mysticisque miraculis, quæ nobis licet non meritis divinitas ostendere ac demonstrare nostris dignata est temporibus, semper glorificanda et collaudanda est veri Dei nostri clementia, qui eos ad locum quem desiderabant tantum permisit aspicere, et tamen, ne capere possent, virtutis suæ potentia longius expulit, multosque postea non tantum per intercessionem et merita beatissimum Petri ac Pauli principum non tantum maris profunditas, verum etiam fames et gladius indesinenter extinxit.

Saraceni quidam in ruinis relicti.

B Ex quibus per quasdam insulas nostras fame laborantes plurimi a nostris hominibus interfecti sunt. Ceteros autem causa veritatis ac testimonii vivos comprehendentes Romam duxerunt. Quorum Romani proceres, ne multiplicatus numerus videretur, multos prope portum nostrum Romanum in ligno suspendi jusserunt. Aliquantos etiam nos ferro constrictos vivere jussimus, pro hac solummodo causa, ut spem nostram, quam in Deo habemus, et illius ineffabilem pietatem, necnon et propriam tyrannidem luce clarius scire valuisent. Et post hæc, ne otiose, aut sine angustia apud nos viverent aliquando ad murum, quem circa ecclesiam beatissimi apostoli Petri habet: amicus inceptum, aliquando per diversa artificum opera, quicquid necessarium videbatur, per eos onera jubebamus deferri.

Dona ecclesiis oblata.

C Pro his igitur beneficiis, ut jam enarratum est, beatus pontifex obtulit in basilica beati Petri principis apostolorum post depredationem gentis Agarenorum, arcus de argento mundissimo numero tredecim. Ex quibus duos posuit a parte dextra atque sinistra in presbyterio miræ magnitudinis pensantes libras...

Idem quoque beatissimus præsul fecit in ecclesia beati Petri principis apostolorum vestem unam auro textam habentem historiam, qualiter beatus Petrus prædicavit ad sanctam Romanam ecclesiam, cum gemmis albis, id est margaritis septem, et cum gemmis prasinis undecim, necnon et gemmis hyacinthinis viginti et septem.

D Fecit et in ecclesia beati Andreae apostoli ciborium super altare ex marmore, necnon et calicem de argento cum coronis pendentibus in eodem ciborio numero duodecim pensant libras.... Fecit etiam ibi ipsum campanile, et posuit campanam cum malleo æreo, et cruce, exaurato. Necnon et in Ecclesia beati Petri apostoli obtulit thuribulum ex auro purissimo ex diversis gemmis ornatum. Et in ecclesia beate Dei genitricis semperque virginis Mariæ dominæ nostræ, quæ ponitur ad sanctum Laurentium foris murum, fecit vestem unam, habentem historiam resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, et imaginem almifici prædicti præsulis.

D Fecit etiam in ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum canistra de argento undecim, pensantia libras viginti quatuor. Obtulit et in ecclesia beati Petri apostoli crucem ex auro purissimo ex diversis gemmis hyacinthinis, albis et smaragdus miræ magnitudinis ornatum, quæ stat parte dextra juxta altare majus. In qua etiam noviter renovavit virgam, et deargentavit eam, in qua prædicta crux continetur, pensantem libras argenti undecim et semis, legente de nomine domini Leonis quarti Papæ.

Obtulit et in ecclesia beati Stephani protomartyris vestem ex auro texto cum gemmis hyacinthinis quatuor. Idem prædictus almificus et summus præsul nimio amore ductus, et bonis moribus affectus, fecit in ecclesia beati Christi martyris Laurentii sita foris murum civitatis Romanæ vestem de serico mundo cum aquilis, habentem tabulas auro textas tres, ex utraque parte habentes martyrium prædicti martyris depictum, et imaginem prædicti præsulis.

Necnon fecit in ecclesia sanctorum martyrum quatuor Coronatorum imagines de argento exauratas tres, unam quidem habentem vultum Salvatoris, et alias duas habentes vultus sanctorum Claudii et Nicostrati, pensantes libras quinquaginta et duas et semis. Et in eadem ecclesia obtulit coronam de argento unam, pensantem libras viginti quatuor.

Et in pergula ejusdem ecclesie, quae est ante altare majus, suspendit liliam de argento habens mala de crystallo, et ranunculum. Fecit etiam, ubi supra, canistra de argento septem pensantia libras duodecim.

Fecit ipse mitissimus in aede propria, quam ipse a fundamentis fieri disposuit, et ex jure parentum suorum ipsi accessisse videbatur, monasterium ancillarum Dei in honorem sanctorum Simitrii et Caesarii, ubi et dona largitus est, patenam et calicem sanctum de argento exauratum habentes diversas gemmas pensantes libras.... Ubi supra obtulit thymiamateria cum canthara una pensantia libras..... Necnon et ipse vero almicifus pontifex obtulit in superscripto monasterio canistra de argento mundissimo tria, et gabathas saxiscas, pensantia in unum libras duodecim et semis. Ibidem fecit propter retributionem et mercedem animae suae vestes de fundato tres, habentes unam tabulam acupictilem interclusam. Fecit autem ibidem regnum ex auro mundissimum cum gemmis prasinis et hyacinthinis, quod pendent super altare, pensans libras....

Ipse vero a Deo protectus et venerabilis pontifex superno amore exardescens obtulit in basilica sanctae Dei genitricis semperque virginis Mariae dominae nostrae, quae ponitur foris muros istius civitatis Romanae, juxta beatum Laurentium, vestem de fundato unam, habentem in medio tabulam exauratam, cum effigie nativitate Domini nostri Jesu Christi; et ipsius almicifus pontifex. Et in ecclesia beati Laurentii martyris, quae ponitur foris muros obtulit thuribulum argenteum cum cooperulo suo exauratum, habens catenulas et bullas per gyrum, pensans libras sex.

At vero in ecclesia beatae Dei genitricis semperque virginis Mariae dominae nostrae trans Tiberim absidiam, quae praenimia vetustate ruitura eminebat, praenominatus praesul restauravit. Et in ecclesia beati Petri principis apostolorum, propter honorem ac vigorem ipsius ecclesiae, fecit butronem ex argento purissimo, qui pendet in presbyterio ante altare majus, pensantem libras centum quadraginta et novem.

Simul etiam fecit in ecclesia beati Sebastiani martyris, quae ponitur in Frascati, canistrum de argento mundissimo, pensans libras duas, legente nomen almicifus praesulis, et beati Sebastiani.

His denique decentius consummatis atque peractis post febilem et iniquam Saracenorum deprædationem, catholicus et per omnia laudabilis praesul, ad decorem et laudem ecclesiae apostolorum principis apostoli Petri, fecit mirae magnitudinis ac pulchritudinis super illius venerandum altare ciborium, et columnas, ac lilia exaurata ex argento purissimo, pensantia libras mille sexcentas et sex. Nam et super ciborium obtulit coronas quatuor et calices sexdecim ex auro mundissimo pensantia libras....

Et de argento, ut supra, ad honorem et gloriam ipsius ciborium fecit, calicesque, et coronas numero quadraginta sex, pensantia libras viginti duas et uncias septem. Necnon et super columnas ipsius ciborii propter amplam pulchritudinem ex argento purissimo fecit cophinos numero quatuor, pensantes libras quadraginta et duas. Fecit etiam ibidem ante altaris circuitum vela alba holoserica sigillata numero quatuordecim, listas habentia de fundato.

Obtulit inibi et alia vela linea numero quatuordecim listam habentia per circuitum de serico albo sigillato. Ubi supra fecit arcus duos ex argento purissimo, pensantes libras quinquaginta. Fecit in orato-

rio sancti Silvestri infra palatium Lateranense, vestem de fundato unam, habentem in medio tabulam de chrysoclavo modicam, et vela de fundato quatuor. Fecit et in ecclesia Jerusalem vestem de fundato unam, et vela similiter de fundato quatuor. Fecit etiam et in diaconia sanctae Mariae virginis; quae ponitur in Cyro regnum ex argento intrinsecus bullis aureis circumdatum. Verum etiam et in ecclesia sanctae Dei genitricis semperque virginis Mariae dominae nostrae, quae ponitur in Frascati, obtulit vestem de fundato unam, habentem in medio tabulam modicam exauratam interclusam, et vela de fundato quatuor. Necnon et in ecclesia sanctae genitricis Dei Mariae, quae ponitur in Morenico Narrano, fecit vestem de fundato unam, et vela similiter de fundato quatuor.

Pari modo obtulit et in ecclesia beati Petri apostoli, quae ponitur in Maruli, et fecit vestem de fundato unam, habentem in medio tabulam exauratam modicam interclusam, et vela de fundato quatuor.

Ipse vero a Deo protectus et venerabilis pontifex obtulit in basilica beatae Dei genitricis semperque virginis Mariae dominae nostrae, quae ponitur ad sanctum Laurentium foris muros, et fecit cortinam lineam unam habentem in gyro listam de fundato, et in medio crucem similiter de fundato. Et in ecclesia sanctorum Cosmae et Damiani, quae in Silva candida esse videtur, obtulit vestem rubram unam habentem in gyro listam de argento et crucem in medio, et vela cum aquilis quatuor. Obtulit etiam in ecclesia beati Petri principis apostolorum coronam ex argento, cum historiis aforis circumdatam, et exauratam, pensantem libras septem. Ipse quoque a Deo protectus et beatissimus papa superno fretus amore obtulit in basilica beati Petri apostoli ante confessionem sacri altaris a dextris, seu a sinistris, ad decorem ipsius basilicae, angelos sex ex argento mundissimo pensantes libras sexaginta quatuor. Et super illud ciborium fecit oleas quae pendent in circuitu altaris habentis tabulas quatuor exauratas, necnon et gammadias numero quatuor. Ubi supra fecit arcus quatuor, qui stant in presbyterio ex argento mundissimo pensantes libras centum.

Ipse vero beatissimus pontifex obtulit in monasterio sanctorum Cosmae et Damiani, quod ponitur in loco qui vocatur Sublacus, milliario ab urbe Roma plus minus quadragesimo, vestem de fundato unam, et vela de fundato similiter tria. Fecit etiam isdem praedictus praesul in ecclesia beati Christi martyris Gervasii et Prothasii, quae ponitur intra civitatem quae vocatur Fundana, vestem de fundato habentem in medio crucem ex auro texto unam, et velum de fundato unum. Obtulit etiam isdem praedictus praesul in ecclesia beati Christi martyris Caesarii, quae ponitur intra civitatem quae vocatur Terracina, vestem de fundato unam, habentem in medio crucem cum gammadiis, et periclysin de blattin, legente de nomine domni Leonis IV papae, et vela similiter de fundato numero quinquae. Necnon obtulit in basilica beati Petri apostoli arcus ex argento mundissimo numero quatuor, pensantes libras octuaginta et quatuor.

Fecit autem in basilica beatae Rufinae martyris in Silva candida, vestem de fundato, habentem in medio crucem de periclysi, et in circuitu de blattin, legente de nomine domni Leonis IV papae.

Fecit etiam isdem beatissimus praesul in ecclesia beati Clementis martyris atque pontificis gabathas de argento purissimo numero sex: tres quidem floppares signo Christi, et duas etiam similitudines palmarum, et unam interrasilem, quae est saxisca, pensantes simul libras quatuor. Isdem beatissimus et praclarus pontifex fecit in basilica beati Petri apostoli nutritoris sui arcus cum columnis, et liliis de argento purissimo tres pensantes insimul libras centum et duas. Ipse quidem venerabilis pontifex fecit in basilica sancti Caesarii, quae ponitur in Terracina,

vestem de quadruplo, ornatam in circuitu de blatin, habente in medio crucem de chrysolavo, legente de nomine domini Leonis IV papæ. Necnon et in basilica beati Petri apostoli fecit arcus de argento purissimo cum columnis et liliis numero tres pensantes libras sexaginta.

Fecit in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ ponitur in civitate Portuensi, vestem de spanisco unam ornatam in circuitu de fundato, et in medio crucem de argento. Similiter vela de spanisco ornata in circuitu de fundato numero tria. Sed et tabulas de argento exauratas, in gradu ante confessionem beati Petri apostoli, numero quatuor, et agnos duos qui pensant libras insimul quadraginta et quatuor. Obtulit ubi supra coronas porphyreticas miræ magnitudinis ornatas ex auro purissimo cum delphinis duodecim, legente de nomine ipsius almifici præsulis, pensantibus auri libras tres et semis.

Necnon et arcus de argento purissimo numero decem, qui pensant simul in unum libras centum octuaginta et unam. Et vela lineæ, quæ pendent in arcibus ubi supra, ornata in circuitu de fundato, numero quadraginta octo.

Dicere nunc post universa, quæ retro scripta sunt, libet; æternæque memoriæ præsentibus litteris enodare, quæ quanta permaximus ac venerabilis præsul solerti pioque studio pro defensione universæ matris Ecclesiæ, zelo scilicet compunctus divino, infra paucorum spatia temporum perhoneste ac nobiliter delicavit.

Lotharius imperator juvat papam in Leonina urbe exstruenda.

Quamobrem, dum universa Romanorum nobilitas, pro illa qua jam iudum deprædationem nefandi ac malevoli Saraceni intulerant, in nimia lamentatione consisteret, ne deinceps (nisi ecclesia beati Petri apostoli muris undique munita citius foret) pejora valuissent committere, isdem amabilis pontifex magnam pro Romanis omnibus cepit habere angustiam: et quomodo vel ordine ab eorum cordibus tantum potuisset rancorem sive timorem auferre anxius cogitare. Cumque in his diuturnis crebro laboribus desudaret, Deo revelante, hujusmodi protinus consilium sumpsit, ut hoc ipsum suo dilecto ac speciali filio domino Lothario luce clarius indicaret Augusto, quatenus per illum, Domino annuente, adiutorium atque consilium, civitatem illam, quam prædecessor ejus Leo papa III erga Ecclesiam prænominati apostoli edificare cœperat, et ejus multis jam in locis fundamenta posierat (licet post suum transitum a quibusdam ablata fuissent hominibus, ita ut nec aditus appareret, ubi prius inchoationem præfatus habuerat murus) si vita comes adesset, desideratum opus, Christo solatiante, ad effectum posset perducere. Hoc denique piissimus ac serenissimus Cæsar agnoscens, magna est illico lætitia et exultatione repletus, rogansque jam fatum summopere præsullem, patremque per omnia spiritalem, ut quanto citius tanti operis fabricam sedulo labore perficeret. Ad quam ipse cum suis fratribus non modicas argenti libras direxit, ut, sicut dictum est, tam proficuum opus indeliberatum minime remaneret. Ex quo nuntio præceptato præsul præcipuus ultra modum hilaris est effectus. Cœpit autem ex tunc de prædicto negotio valde esse sollicitus: convocansque cunctos sanctæ Dei fideles Ecclesiæ petens ab eis ore suo consilium, qualiter tanta murorum cito valuisset fabrica consummari. Tunc omnibus ita visum est, ut de singulis civitatibus, nassisque universis publicis, ac monasteriis per vices suas generaliter advenire fecisset, sicut et factum est.

Quarto anno absolvitur. Leoniana dicitur nova civitas. Nudis pedibus papa cum toto clero muros circumit.

Quamobrem secundo præsulatus illius anno præfata civitas ædificandi cœpit exordium. Et in sexto consecrationis suæ, utpote magnis ac mirabilibus

A omnis est fabricis civitas undique consummata. Cumque post multos labores atque certamina beatissimi præsulis, totum ut desiderabat murorum opus completum deliberatumque fuisset, cœpit omnipotenti Deo multimodas, sive innumeras gratias agere, qui suas quotidianas preces pro nova ædificatione murorum exaudire et adimplere dignatus est. Nam quantam qualemque curam, vel studium, simulque sollicitudinem pius ac laudabilis pastor, quousque construeretur, diebus singulis ac noctibus habuit, nullius hominis lingua breviter enarrare potest, et quia nihil aliud post debita sacrorum mandatorum officia agebat, præter id quod superius exaratum est, revera non frigus, neque flatus ventorum, vel pluvia, aut aeris grandis vel modica conturbatio, pigrum in eundo de die in diem quolibet modo facere potuit. Sed modo huc, modo illuc per diversas murorum fabricas vigil ac sollicitus discurrebat, ut suum bonum propositum ac desiderium per apostolorum pia Petri Paulique suffragia, Redemptor noster omnipotens prospere adimplere decrevisset, atque modo omnes conspicimus. Tunc denum consummatis, simulque perfectis, ut crebro retulimus, novæ civitatis universis operibus, papa beatissimus, et per omnia et in omnibus semper laudabilis, ut prædicta civitas, quæ a proprio conditoris sui nomine Leoniana vocabatur, perpetualiter firma ac roborata consisteret, jussit cum magna animi devotione, cordisque lætitia, ut omnes cum eo episcopi pariter ac sacerdotes incolæ urbis, et universi ordines clericorum sanctæ catholicæ et apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, post litanias et psalterium decantatum, cum hymnis et canticis spiritualibus, per totum murorum ambitum nudis pedibus cinerem portantes in capite circumirent, et inter cætera ab episcopis cardinalibus aquam fieri benedictam præcepit, ut inter orationum officia, aquam ipsam transeuntes per murum, sanctificationis gratia jactare omnimodis studuisent: qui quod ab eo jussum fuerat humiliter peregerunt.

Orationes tres super portas fecit.

Ipse autem venerabilis pontifex ore suo tres super eundem murum orationes multis cum lacrymis ac suspiriis dedit, rogans ac petens ut sæpedita civitas, et Christi conservaretur in ævum auxilio, et sanctorum omnium angelorumque presidio ab universo inimicorum securi et imperterrita perduraret incursu. Primam itaque orationem fecit super portam quæ respicit ad sanctum Peregrinum, ejus finis et principium tale est: *Deus, qui apostolo tuo Petro collatis clavibus regni cœlestis, ligandi atque solvendi pontificium tradidisti, concede, ut intercessionis ejus auxilio a peccatorum nostrorum nexibus liberemur, et hanc civitatem, quam noviter, te adjuvante, fundavimus, fac ab ira tua in perpetuum manere securam, et de hostibus, quorum causa constructa est, novos ac multiplices habere triumphos. Per Dominum, etc.*

Secundam quoque isdem pius papa dedit orationem super posterulam, ubi nimirum in modum castellum præeminet, quæ [quod] vocatur S. Angeli. Cujus orationis talis est textus: *Deus, qui ab ipso christianitatis exordio hanc sanctam catholicam et apostolicam Romanam Ecclesiam ab hostibus custodire et conservare dignatus es, iniquitatis nostræ chirographum propitiatus emunda, et civitatem hanc, quam tuo sancto nomini per apostolorum tuorum Petri et Pauli suffragia noviter dedicavimus, ab omnibus inimicorum insidiis securam semper atque imperterritam manere permitte. Per Dominum nostrum, etc.*

Tertiam vero orationem cecinit super posterulam aliam, quæ respicit ad scholam Saxonum, atque eorum vocabulo Saxonum posterula appellatur: et ipsa oratio tertia hunc specialiter continet modum: *Præsta, quæsumus, omnipotens et misericors Deus, ut ad te toto corde clamantes, intercedente beato Petro apostolo tuo, pietatis indulgentiam consequamur, et pro hac civitate quam famulus tuus Leo IV epi-*

scopus, te auxiliante, novo opere ædificavi, meoque nomine Leoninam vocavi, jubens ut semper illæsa maneat, ac securæ apud clementium majestatis tuæ jugiter perseveret. Per Dominum, etc.

In qua scilicet civitate, juxta promissum sui desiderii, quod Deo voverat, magnam sive Romanis, sive diversis nationibus, ut in summæ solemnitatis die, rogam distribuit.

Papa Romam multis donis afficit.

Deinde cum cæteris, ut præfatum est, sacerdotibus et omnibus Romanorum proceribus ad ecclesiam hæati Petri apostoli cum orationibus divinisque laudibus tendens, missam pro salute populi et civitatis incolumitate, ac stabilitate perpetua, honorifice decantavit. Is itaque sacris peractis officiis, cunctos nobiles Romæ multiplicibus donis, non tantum in auro, argenteove, sed et sericis palliis honoravit atque ditavit. Fuitque die illo magna cunctis lætitia, videlicet die septimo et vigesimo mensis Junii, pridie sancti Leonis papæ vigilia sanctorum apostolorum Petri et Pauli. Siquidem ante beatissimorum Petri et Pauli vigiliis per totam Romanam urbem infinita gaudia et exultationes innumeræ celebratæ sunt. Unde magis dignum est atque conveniens, ut pro tanto præsule tantoque pastore cunctipotentem Dominum toto corde puroque animo jugiter imploremus (per quem tam admirabile perhonestumque opus, Christi solatante potentia, celeri executione expletum ob salutem Christianorum omnium consummatumque cognoscimus) in nostris orationibus, quatenus et hic diutissime vigeat, et illic cum sanctis omnibus pro suis innumeris certaminibus ac laboribus perpetualiter æterna mereatur præmia possidere.

Dona ecclesiis data.

Ipsæ vero beatissimus papa fecit in ecclesia sancti Sinzigii [Forte Sisinii], quæ ponitur in civitate Ble-rana, vestem de lundato unam, habentem in medio tabulas de chrysoclavo cum effigie Salvatoris, habente in capite gemmas prasinas tres, et sancti Sinzigii, et beatissimi præsulis, et vela de fundato quatuor. Et in ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum fecit cerostata ex argento purissimo duo pensantia libras quinque et uncias sex, et gabathas de argento numero quatuor pensantes libras.....

Fecit in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ ponitur ad beatum Laurentium foris muros, vela de fundato numero viginti septem. Item fecit prædictus præsul in ecclesia beati Clementis martyris atque pontificis regnum, quod pendet super altare majus ex auro purissimo sculptile sine gemmis, habens in medio crucem de auro cum gemmis fixis in eadem cruce, vitreas quinque, et quæ pendet item vitreas etiam numero quatuor pensantes libras quinquaginta. Obtulit et in ecclesia beati Hippolyti martyris, quæ ponitur in insula Portuensi quæ nuncupatur Arsis, vestem de fundato habentem gammadias ex argento textas unam, vela de fundato numero quatuor. Necnon et in ecclesia beatæ Dei genitricis Mariæ dominæ nostræ, quæ ponitur infra civitatem quæ vocatur Anagnia, obtulit vestem de fundato cum gammadiis auro textis unam, et vela de fundato quatuor.

Papa cogitat de urbe Portuensi mun'enda. Corsi exsulæ ad papam perferunt.

Verum, ne post hæc quæ superius veraci testimonio certisque schematibus dilucidata atque conscripta sunt, silentio, quod minime convenit, cætera transeamus, libet alia beatissimi papæ opera, potenti Jesu Christi opitulante clementia facta, quamvis plurima, tamen luce clarius indicare. Nam cum in bonis Deoque dignis operibus mens simul et animus summi antistitis indeficiens desudaret, cœpit de civitate Portuensi permaximum habere certamen, ut

A quo modo vel ordine tam suis quamque etiam futuris temporibus ab hostibus ac Satanae filiiis securæ et libera manere potuisset. Cumque diu hoc tacitas in corde suo pontificali haberet consilium, tunc Pater omnipotens et excelsus, qui semper in justis piisque cogitationibus fideles suos adjuvare non desinit, Corsorum animos excitavit, qui timore Saracenorum perterriti a propriis finibus exsulæ existebant, et huc sive illuc sine solo proprio vagantes incidebant, ut ad sedem Romanam causa refugii ac salutis venire quantocius debuissent: sicuti et factum est. Venientes vero illi ad sacratissimam apostolorum principis limina, ter beatissimo domino nostro Leoni IV papæ illico præsentati sunt.

Qui cum ab eis suisque proceribus prudenter satis sciscitatus fuisset, qualis tunc eis imminere necessitas, pro qua venerant, ipsi autem necessitates suas, calamitates, atque angustias per ordinem quasi uno ore coram præfate exposuissent, se habituros cunctis diebus in suo successorumque pontificum obsequio ac servitio declararunt. Hoc sane benevolus præsul agnoscens in magnam est statim exultationem ac lætitiâ elevatus, gratias Deo referens, qui tales illi transmisit homines, qui in prænomina-ta civitate in perpetuum habitare potuissent. Auditis itaque eorum multis promissionibus papa prædictus una cum suis optimatibus eis clara voce respondit: Si quod verbis nobis dixistis, opere curaveritis perficere, satis loca habemus optima, in quibus habitare valebitis, si tantum nobis nostrisque pontificibus successoribus boni fideles fueritis. Nam civitas quam vobis daturi erimus valde firma est, atque munita, quam nos, Redemptoris nostri protegente auxilio, novis portis ac fabricis in locis necessariis ad cultum pristinum revocavimus. In qua si, ut diximus, manere cupitis, vineas vobis ac terras prætate concedemus, ut nullam possitis habere inopiam. Dabimus etiam vobis, ut ex labore vestro habeatis, vos et mulieres vestræ ac filii, unde vivere plenissime valeatis: boves etiam, et caballos, et animalia cætera, sicut prædiximus, si cuncta bono animo feceritis. Tunc Corsorum populi talia audientes promissa lætiores effecti sunt, missoque a pio pontifice protinus quæsierunt, qui civitatem et loca specialiter demonstrarent: et ita factum est. Placuerunt siquidem omnia, et sponponderunt, æquanimiter omnes, quod si noster papa et dominus universa quæ circumvisum fuerit dignatus conferre, cum omni familia et suppellectili nostra in servitium sancti Petri et suorum successorum cum omni aviditate properabimus.

Lustrata denique civitate, et possessionibus universis, ad venerabilem pontificem cum eisdem missis reversi sunt. Venientes igitur, ut præmissum est, illique læta ac prospera nuntiantes, et quod Corsorum gens vivere se ac mori in eisdem locis omnino fuissent professi, vocatis omnibus, ut ipsi similiter secundum missorum assertiones unanimes testarentur, pontificale eis, secundum quod promiserat (oh serenissimorum Lotharii et Ludovici nostrorum imperatorum, suamque simul mercedem, perpetuamque memoriam) præceptum amisit, hoc scilicet tenore, et placito anteposito, ut tandiu firmum maneret ac stabile, quousque sanctæ se-lis præsulibus populoque Romano in cunctis obediens ac fideles existerent. Et si, quod absit, omnem præcepti seriem irrefragabiliter non custodirent, sanctum est in eodem ut vacuum et inane consisteret.

Loca vero quæ eis data sunt, et a missis pontificalibus consignata, tam ex proprio jure ecclesiastico, quamque venerabilium monasteriorum, imo et singulorum hominum, qui finitimi existebant, in concessio eis pontificali privilegio specialiter adscripta leguntur. Ecce enima quanta crebro dicti præsulis erat ac præfulgebant misericordia, qui non tantum pro defensione urbis suos Romanos proceres diligebat,

sed undecunque valebat colligere homines ad eorum A
auxilium et solatium invitabat; plus defensionem
diligens patriæ, et plebis securitatem commissæ,
quam lucra temporalia et caduca, pro quibus multos
jam recolinis vitam pariter et possessiones, quibus
delectabantur, jugiter amisisse.

Leo reparat urbes quasdam.

Posthæc denique omnia, quæ superius brevi stylo
contexta sunt, alia non dissimilia præsul sanctus
ac venerabilis satis ovans peregit opuscula. Nam
Hortanæ et Amerinæ valde antiquarum civitatum,
quarum muri ac portæ præ nimia vetustate tempo-
rum usque ad solum ceciderant, et funditus desti-
tutæ manebant, quas modo fures, modo latrones pa-
tentibus aditis, nullo resistente custode, facilius in-
grediebantur, ipse adeo solertissimus præsul tantam
civium prædicatorum urbium cognoscens incuriam,
eadem quas prætitulavimus civitates hortatu suo ac
studio muris novis portisque prioribus minime dissi- B
milibus ad pristinum locum statumque gratia cor-
roboratus divina reduxit. In quibus modo civitatibus
exaratis cives et ab inimicorum insidiis melius secu-
ri inhabitant, et fures ac latrones, ut dictum est,
clausis muris ac portis nullum damnum et furtum,
tam noctibus quamque diebus, de cætero valebant
inferre.

Dona ecclesiis collata.

His autem, ut prædictum est, diligenter expletis,
fecit in ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum
regnum ex auro purissimo unum, pendens super
altare majus, cum catenulis similiter aureis, scul-
ptilem habens in medio crucem auream, habentem
gemmas quatuordecim, ex quibus quinque in eadem
cruce fixas, et alias quæ ibidem pendent novem.
Sex quidem albas, et hyacinthinas tres, pensantes
simul libram unam, et semis uncias. Necnon et in
basilica sanctæ Dei genitricis Mariæ dominæ nostræ, C
quæ ponitur in vico Sardorum, obtulit calicem et
patenam de argento exoratum par unum, legente de
nomine domini Leonis quarti papæ, pensantia simul
in unum libras quatuor et uncias quinque. Ipse insi-
gnis præsulque præcipuus, cum innumera summi
decoris opera in basilica beati Petri cœli clavigeri
perfectisset, portas quas destruxerat Saracena pro-
genies, argenteoque nudarat, erexit, multisque ar-
genteis tabulis, lucifluis, salutarisque historiis
sculptis decoravit, et in meliorem speciem quam
pridem fuerant, reparavit, ut omnes qui in eamdem
basilicam ingredi volunt, laudes Deo omnipotentem
sanctoque suo præsulatui referant, et exposcant, ut
ad multa annorum curricula vita sua extendatur,
qui tanti fulgoris opere, tantæque pulchritudinis pon-
dere aulam Dei argento pensante libras septuaginta
ornavit. Qui summus Deoque amabilis papa in ex-
ordio sui pontificii, cum porticus partis lævæ beati
Petri præ nimia vetustate basilicæ cecidisset, celeri
studio præclarior renovavit.

Ecclesias multas extruxit.

Nam et ipsius præcipua ecclesiæ sarta tecta ma-
gnis trabibus procacique artificio elevatis luciflue
renovavit. Quin etiam porticum, quæ sancti Andree
coheret ecclesiæ, cum cerneretur casura, in melius
noviter restauravit. Sed et cameram, quæ ante por-
tas argenteas jam dictæ aulæ esse conspicitur, in-
finito fretus amore renovans decoravit. Et multas
piæ operationis in eadem specie ecclesias fecit, quas
si scripturæ tradere voluerimus, lingua narrare
non sufficet, et nec scribentium valebunt articuli
sustinere. Cum ergo per diversas Dei ecclesias
multa perliceret insignia opera, ipse beatissimus
pontifex porticum, quæ ante basilicam sanctæ Dei
genitricis consistit, quæ juxta basilicam sancti Lau-
rentii sita est foris muros, clarius ac firmiter re-
novavit.

Dona alia.

in ecclesia autem sanctæ Dei genitricis, quæ pon-
itur in vico Sardorum milliario ab urbe Roma
trigesimo, quatuor catholicos libros obtulit, unum
Evangeliorum, alium Regorum, Psalmorum, atque
Sermonum. In ecclesia beati Martini confessoris
atque pontificis foris portam beati Petri apostoli
fecit calicem de argento unum cum catenulis pen-
santem libras quatuor, et uncias duas. Et in eccle-
sia sanctorum quatuor Coronatorum fecit thymia-
materia duo ex argento mundissimo pensantia li-
bras duas, et unciam unam. Simili modo et in eccle-
sia beatæ Petronillæ fecit vestes de fundato tres,
et vela duodecim, quatuor quidem de fundato, et
tres de spanisco, et lineæ quinque.

Nam et in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ,
quam ipse beatissimus pontifex a fundamentis su-
pra scholam Saxonum noviter construxit, obtulit
vestes de fundato tres. et vela similiter de fundato
quatuor.

Idem beatissimus pontifex fecit in basilica beati
Petri apostoli cereos deargentatos, qui stant in
presbyterio numero viginti et septem, pensantes in-
simul libras quadraginta. Nam et trabes in ingressu
et in medio presbyterii investivit ex argento puris-
simo pensante libras sexaginta et septem, et uncias
tres. Cum autem supernæ zelo patriæ incensus spe-
ciosus Christi per ordinem ornaret metallis ac orna-
mentis ecclesias, post fecit alia multa in aula beati
Petri apostoli principis; coronam ex argento puris-
simo unam cum catenulis argenteis quatuor, habentem
delphinos quadraginta et duos, pensantia simul
libras viginti et tres. Hic quoque pontifex, Christi
semper auxilio fretus, ac divinitus inspiratus, fecit
in circuitu altaris beati Petri apostoli vela serica de
prasino quatuor, habentia tabulas de chrysoclavo
cum effigie Salvatoris et apostolorum Petri et Pauli,
et sui ipsius almifici præsulis, et in medio cruces et
gammadias de chrysoclavo cum orbiculis, in quibus
sunt imagines apostolorum miræ pulchritudinis de-
coratas, quæ in diebus festis ad decorem ibidem
suspenduntur.

Pari modo fecit ubi supra alia vela alba holosærica
rosata cum cancellis decorata mirifice, pascha
obumbrantia sacra. Necnon et aliam coronam
minorem ibidem obtulit cum catenulis quatuor,
et delphinis decem, habentem lilium et uncinum,
pensantia libras duas. Hujus namque beatissimi
præsulis animus semper Deo devotus existens pre-
tiosis Jesu Christi ecclesiis ornamentis ingenti ob
æternæ vitæ salutem decorare studebat amore: et
quod nullus præcessorum ejus pontificum facere ar-
bitratus est, hic sancto procul dubio Spiritu fervens,
atque compulsus, coronas ex auro mundissimo, in-
clytis Christi videlicet et sanctorum vultibus reful-
gentes, fieri in apostolorum principis Petri ecclesia
juxta altare sub quo ejus sacratissimum corpus re-
quiescit, dextra lævaque pendentes duas cum cate-
nulis aureis bullis gemmisque prasinis decoratas
decrevit, habentes insimul delphinos sexaginta, pen-
santes libras viginti.

Fecit et crucifixum argenteum miro opere de-
pictum in eadem ecclesia, quæ in læva introitus
parte inter columnas magnas positus ingenti splen-
det decore, habentem libras sexaginta et duas et
dimidiam. Ipse quoque beatissimus pontifex fecit
in oratorio beati Andree apostoli, quod sancti Petri
coheret ecclesiæ, vestem sericam unam habentem
historiam aquilarum, et in medio tabulam cum
chrysoclavo, in qua depictæ Christi et discipulorum
ejus dextra lævaque imagines fulgent, et ipsius al-
mifici præsulis. Ac similem post totius operis per-
fectionem, et ornamentis decoris in ecclesia san-
ctorum quatuor Coronatorum vestem fecit de eod-
dem serico cum tabula de chrysoclavo, habentem
historiam, seu miraculum quod Dominus Christus
de quinque panum et piscium alimentis duorum;

quinque millia hominum abundanter satians, est operatus.

Synodum convocat Romam sexaginta septem episcoporum.

Inter hæc vero quæ superius scripta sunt, cœpit crebro nominatus sanctissimus præsul de singulis ecclesiarum rectoribus, videlicet episcopis, presbyteris, diaconibus, atque omni Christianorum militia curam sollicitudinemque habere præcipuam. Volens itaque, sicuti et factum est, ex priscis auctoritatibus novam, Christo juvante, normam præponere, qualiter unusquisque eorum vitam castam et sobriam duceret, et Deo, cui semper irreprehensibiliter famulatum debemus impendere, in omnibus complaceret; tunc demum, sancti ei Spiritus gratia revelante, una cum consilio serenissimorum Lotharii ac Ludovici imperatorum, anno imperii eorum quinto et trigesimo, atque pontificatus jam dicti præsulis septimo, mense Decembri, die octava, indictione secunda, sanctam ac venerandam in ecclesia beati Petri apostoli synodum congregavit. In qua tam ipse catholicus et apostolicus vir, quamque et alii cum eo sexaginta et septem episcopi resederunt. Ex quibus quatuor episcopi ab imperatoribus destinati, Joseph Eporediensi, Notingus Brixiensis, Petrus Spoletinus, et alius Petrus Aretinus. Inter quos etiam Paulus diaconus sanctæ Ravennatis ecclesiæ residens vicem tenuit Joannis archiepiscopi sui, absque presbyteris et diaconibus et clero sanctæ matris ecclesiæ.

Et tunc coram omnibus quadraginta et duo capitula, quæ profecto ad salutem et lucrum omnium Christianorum hominum pertinere noscuntur, per diaconos sanctæ et universalis sedis apostolicæ legi præcepit. Quæ etiam capitula ut in futurum ab omnibus illibata serventur, post cætera decreta pontificum in sanctis canonibus jussit adscribi: quatenus omnes episcopi hujus auctoritatis exemplum ante oculos habeant, ut suos possint melius instruere et erudire subjectos.

Anastasius cardinalis deponitur.

In hac denique post cætera synodo Anastasius presbyter cardinalis tituli beati Marcelli ab omnibus canonicis est depositus, eo quod parochiam suam per annos quinque contra canonem instituta deseruit, et in alienis usque hodie demoratur. Qui cum neque ad duo pro eo congregata concilia venire vellet, neque per apostolicas epistolas, neque per tres vocatus episcopos, Nicolaum videlicet, Petronacium, et Joannem, ideo merito uno consensu, secundum quod de talibus sacris continetur canonibus, cum sancta synodus deposuit, et sacerdotali honore privavit, anno, mense, die, et indictione superius annotata.

Dona ecclesiis collata.

Post præcipuam vero hujus concilii diffinitionem beatissimus ejusdem præsulis animus, cœlestis semper amoris igne accensus, ad restauranda ecclesiarum Dei cunctorum ornamenta vasorum studium rursus cœpit ingens habere. Nam et in ecclesia beati Petri regni cœlorum clavigeri fecit lucernam ex argento purissimo unam dimyxon pensantem libras sexdecim. Nec non et in monasterio sancti Martini, quod ipsius apostolorum principis ecclesiæ cohæret, fecit aliam lucernam ex argento fusilem ac dimyxon, pensantem libras viginti et septem ac dimidiam.

Similiter et in monasterio sanctorum Joannis et Pauli fecit aliam lucernam argenteam similiter supradictis, pensantem libras viginti duas et dimidiam; quæ Dominicis vel festis diebus juxta lectorum consistentibus ad legendum sacras lectiones magno luminis splendore luceat. Isdem vero sanctissimus papa fecit regulas de argento fusiles cum cancellis in

ingressu presbyterii, et ante confessionem beati Petri apostoli amatoris sui, quæ pulchro lucentes decore hominum præbent mentibus admirationem: quarum duæ pensant libras sexcentas quadraginta et duas, aliæ vero duæ libras quingentas et octoginta. Et in ecclesia sancti Vincentii, quæ ponitur in Frascata, obtulit vestem de fundato unam.

Sed quia, ut sæpe diximus, hujus serenissimi præsulis animus maxime beatissimi præsulis apostolorum principis repletus amore, ipsius summæ ecclesiæ, cujus divina dispensante potentia thronum regebat, multa desiderabat semper ornamenta perficere, fecit super ejus sanctum altare vestem de chrysoclavo, habentem historiam in medio Salvatoris inter angelicos vultus fulgentis, Petroque apostolo claves regni cœlorum tradentis, et in dextra lævaque gloriosam Petri et Pauli passionem fulgentem. Inter quos ipse præsul civitatem, quam fieri jusserat, Petro interveniente offert depictam, et crucem auro, gemisque nitentem: et in circuitu altaris et desuper pannos sericos pretiose aquilarum historia textos, quorum duo aurati cernuntur.

Obtulit autem ubi supra vela quatuor cum chrysoclavo, in quibus ipse præsul depictus imagini Salvatoris inter angelicos vultus fulgentis civitatem, quam funditus paraverat, offert.

Igitur quia jam plener ea quæ beati Petri ecclesiæ prædictus pontifex obtulit ornamenta, breviter licet, descripsimus; nunc ea quæ in ecclesia beatissimi Pauli apostoli doctoris gentium post impiam Agarenorum devastationem est operatus, ob æternam memoriam summam innotescere studemus. Fecit autem super ejus sacratissimum corpus ciborium miræ pulchritudinis ingenti argenti pondere, cum columnis argenteis comptum, pensans libras noningentas quadraginta et sex. Sed cum benigna ipsius pontificis mens ante et post generalia omnium ecclesiarum diversa ornamenta, quæ ingenti desiderio præbebat, beato Petro semper aliud optimum et pretiosius offerre curabat, obtulit ei tres oleas [tria aulea] Masoricas admirabilis pulchritudinis serico textas, coloreque depictas, quæ videlicet festis diebus in circuitu altaris majoris dependenter. Fecit autem et in ecclesia sancti Marciani, quæ sita est in Domucella, quæ vocatur Balnearola, vestem de fundato unam, et vela spanica duo. Simili modo et in ecclesia beati Laurentii martyris Christi atque Levitæ obtulit vela de fundato, quæ pendent in arcubus infra columnellas majores numero viginti quatuor. Fecit etiam in ecclesia beati Clementis martyris atque pontificis aquamanile de argento par unum, habens in se sculptam similitudinem capitis hominis cum vite, et alia historia, pensans libras tres. Item obtulit ipse quidem beatissimus et almficus præsul in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ in Æmilia, quæ via Aurelia nuncupatur, vestem de fundato unam.

Similiter et in ecclesia sancti Stephani, ubi supra, obtulit aliam vestem de fundato unam. Idem vero præclarus et almficus præsul superna protectus dextra usque in Dei semper servitio sincero perseverans animo, post multas bonas actiones, B. Silvestri, et Martini ecclesiam, quam dominus Sergius prædecessor ejus noviter ab iniis ædificaverat, multis quidem pulchris decoravit ac depinxit coloribus. Cujus etiam pulchritudo magnam usque hodie humanis oculis admirationem præstat. Nam et ejusdem venerabile sacrumque altare ex argento investivit ac decoravit purissimo, pensante libras centum et sexdecim.

De Centumcellensis urbis reedificatione.

Quamobrem post pulchra ac laudabilia diversarum ecclesiarum opuscula, quæ præsul munificus tota animi devotione peregit, ne Christianus populus amplius in Centumcellensi castro ab hostibus deperi-

ret, sicuti sæpe fieri solebat, effecit. Nam per quadraginta annos ipsa civitas muris diruta, et habitatore proprio destituta manebat, moreque bestiarum, relictis sedibus propriis, ob timorem Saracenorum, ut usque jam factum fuerat, per opaca silvarum montesque incognitos sua domicilia populus, qui relictus ab eis fuerat, aberraret: in quibus etiam præ timore inimicorum diebus ac noctibus nec soporem oculis, nec ullam juxta humanam consuetudinem quietem vel modicam habere poterat.

Cumque tam pius et laudabilis præsul de illorum gravamine, atque intolerabili nimis angustia, ultra modum, et plus quam credi potest, quotidie condoleret, multis cum lacrymis, infinitisque orationibus, Dominum rerum omnium conditorem deprecabatur assidue, ut ei dono gratiæ suæ dignaretur ostendere, quo in loco pro salute et liberatione crebro dicti Christiani populi Centumcellensis civitas mutari potuisset. Ad quæ ipse profectus loca, quæ ei affinitate erant conjuncta, diligenti cura ac studio pervidit atque conspexit.

Sed ubi locus videbatur idoneus ad urbem ædificandam, aquæ egestate et penuria laborabant, quæ hominibus semper satis est necessaria.

Peragratis igitur omnibus, ut prædiximus, locis, pervenit tandem, divina favente misericordia, ad locum optimum valdeque munitum, super quo suus maxime est animus dilatatus, quia et aquarum copia ad populum confortandum, et cæteras utilitates humanas, aquimolasque molentes pleniter subministrabat.

Tamen quo modo vel ordine hoc ei divina ostenderit clementia, dignum est ad memoriam revocare, ad laudem venerandi pontificis, ut omnis populus credat veraciter, et cognoscat, quod divino consilio et consulto opus diu exquisitum perfectum est. Nocte denique quadam dum in lectulo proprio juxta morem præclarus jaceret antistes, et de divinis ex solito opusculis cogitaret, ad prævisum et ordinatum jam locum, qui duodecimo a Centumcellensi urbe milliario distat, in somnis perductus est, et singula loca cuidam Petro magistro militum, quasi per corporalem præsentiam in ipsa revelatione per ordinem adjutorio fundare et construere debuisset.

Et quia præ loci angustia non ibidem nisi duæ portæ construendæ erant, in ipsa arcana revelatione digitis propriis annotavit.

Mane autem facto, pro somnio quod viderat magna cœpit habere certamina, et prænominationum Petrum ad suam illico jussit venire præsentiam, cui quidquid in somnis viderat retulit, multosque ei in argento mancosus præbuit, ut conductor populo Centumcellensis urbis, cum eis urbem festinantius perficere debuisset. Ac Deo quidem auspice ita nunc omnia ædificata nitescunt, sicut in somnio papa laudabilis manu propria designavit; cui ex nomine proprio Leopolum nomen imposuit. Ad quam, postquam ædificari cœperat, videndam et considerandam fabricam cum suorum fidelium multitudine amanter accessit. Visis denique portis et ecclesiis, in ipsis specialiter locis, sicut monstraverat, ut suum, Christo protegente, desiderium impletum vidit, omnipotenti Domino gratias retulit infinitas, qui ei talenti ostendere locum dignatus est, in quo et populus salvus existeret, et aquæ abundantiam ministraret, et etiam lapides, et arenam, quatenus sine labore operariorum noviter constructa fabrica augmentum percipere potuisset.

Papa novam urbem consecrat et benedicit.

Gavissus ex his omnibus urbem Leopolum sæpe dictus pontifex litanis et orationibus pedibus propriis circumvit, tribusque orationibus in nomine Trinitatis perpetualiter consecravit, et missarum, ut solitus erat, officium rite persolvens, aquam benedictam per muros jactari præcepit.

Et non modicam manibus propriis præ amoris

A magnitudine universæ populo rogam distribuit: commendans omnipotenti Domino populum, et civitatem divinitus demonstratam, ne unquam ab hostibus capiatur vel invadatur. His omnibus perpetratis, ad sedem suam cum ingenti lætitia et alacritate reversus est, octavo scilicet mense, Christo auxiliante, dieque supradicti mensis 15 omnis murorum ambitus completus atque perfectus est, anno præsulatus sui octavo, indictione secunda.

Dona in ecclesia sancti Petri data Leopoli.

Sed et in ecclesiis quas ibidem fecit multa dona obtulit. In ecclesia videlicet sancti Petri gabathas ex argento fusiles majores minoresque septem, pensantes simul libras sexdecim, et unciam unam. Cantarum exauratum unum, baccas exauratas tres. Fibulatoria majora et minora quinque. Crucem ex argento deaurato unam cum gemma una. Item aliam crucem de auro unam, habentem in medio monocasim. Et aliam crucem ex argento habentem gemmas quadraginta. Thuribulum argenteum exauratum unum, dextram saxiscam unam, coronas aureas duodecim, gabatham unam, et struthiocamelorum ora duo. Atque fecit in eadem ecclesia jam dictæ civitatis vestes sericas duas. Ex quibus una habet in medio tabulam de chrysoclavo, et alia habet in medio crucem et orbiculos quatuor cum gammadiis, et vela de fundato decem et octo. Crucifixum ex argento purissimo pensantem libras septem. Necnon et in ecclesia sancti Leonis ubi supra obtulit patenam exauratam unam, calicem de argento unum, vestes duas; unam quidem de fundato ornatam in circuitu de olovero, habentem in medio rotam de chrysoclavo, et gammadias, et aliam de spanisco.

Similiter et codices catholicos numero septem; Historiarum, Salomonis, Antiphonarium, Psalterium, Sacramentarium, gestorum etiam sermones, sed et evangeliorum cum tabulis argenteis, atque sacratissimum Dei altare, quod supra sanctissimum beati Petri apostoli corpus consistit argenteis deauratis, quæ in dextra et læva ipsius apostolorum principis habet miracula, perornavit laminis [*Forse*, luminaribus], quæ ingenti splendore nunc ut cœli astra coruscant, pensantibus vero simul libras octuaginta quatuor, et uncias quinque.

Atque post tam immensæ operationis insignia, factaque divina, Dei æterni clementia inspirante, quæ per diversa loca ob salutem Christianorum ipse sanctissimus papa est operatus, ecclesiam, quæ Domini voce supra firmam petram fundata consistit, et de beati Petri apostolorum principis nomine sancto gloriosa coruscat pretiosissimum omnium metallorum ornatu præ nimio patris cœlestis amore quotidie ornare procurans, ibidem quoque lectorium argenteum inclyta operatione cœlatum, et super quatuor pedes consistens perfecit. In cujus videlicet summitate Leonis caput refulget, pensans libras triginta unam, et uncias undecim. Necnon et cerostata quatuor, quæ a longo tempore summorum pontificum in medio presbyterii festis erigebantur diebus. Atque hæc sagaci arbitrio de argento purissimo investivit, atque ut in perpetuum ibidem erecta essent constituit, quod nullus prædecessorum ejus facere cogitavit, habentia simul libras quinquaginta et quinque. Ubi supra fecit et cerostata de argento majora, par unum, pensantia libras quadraginta octo, et uncias decem, in quibus sedent lucernæ dimysi de argento purissimo, lucentes juxta altare majus, pensantes libras simul quadraginta et novem. Necnon et alia cerostata deargentata septem, pensantia libras viginti quinque et uncias tres. Pari modo et alia septem tetra fecit cerostata ferrea desuper de argento pensantia libras unam et viginti et uncias tres. Atque super ipsum altare fecit vestem auro textam, candidis per totum margaritis fulgentem, et in dextra lævaque tabulas gemmatas habentem cum aureis per circuitum orbiculis, qui-

DUS insigne ipsius præsulis est nomen descriptum. A
Papa S. Martini monasterium restaurat.

Jam et monasterium sancti Martini, quod longo senio erat casurum, miris domorum ædificiis restauravit, et ad honorem meliorem, quam prius fuerat, funditus decoravit. In quo et vestem albam rosatam cum rosis obtulit, salvatorem cum apostolis, et virginem legentem nomen domini Leonis quarti. Item vela quinque alba rosata, et unum quidem habens gammadias tredecim et amygdala de argento exaurata tria. In ecclesia sanctorum quatuor Coronatorum fecit vestem de fundato unam. Præterea idem summus et orthodoxus pontifex, divina inspiratione pulsatus, fecit in basilica beati Petri apostolorum principis calices ex argento purissimo, qui pendent super arcum principalem, necnon et infra columnas majores dextra lævaque numero octuaginta tres, habentes insimul libras quadringentas quadraginta et unam. Idipsum vero ante sacri altaris vestibulum miræ pulchritudinis fecit trabem, quam post diræ gentis nefandam deprædationem ex argento decoravit purissimo, in qua sacræ ac Dei venerabiles sedent imagines, quæ pensant libras sexaginta.

Obtulit quoque in ecclesia beati Petri apostoli, quæ ponitur in civitate Leopoli, thuribulum de argento exaurato unum.

Pari modo et in ecclesia sanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ sita est in vico Sardorum, gabathas cum canistro de argento exauratas pensantes libras....

Similiter et in venerabili monasterio Hierusalem, quod juxta ecclesiam beati Petri apostoli ponitur, fecit vestem de fundato cum orbiculis, in circuitu ornatam, cum lista de chrysoclavo, cum velis ex inizino duobus, et de fundato tribus.

Ipse vero a Deo protectus, venerabilis et præclarus pontifex fecit propitiatorium sacri altaris beati Petri apostolorum principis, ubi sacratissimum corpus ejus quiescit spanoclistum habens quidem argenti libras septuaginta, et duas, auri vero octuaginta.

Accusatur falso apud imperatorem Gratianum magister militum. Ludovicus imperator venit Romam.

Hujus vero temporibus quidam Daniel magister militum, iniquitatis ac stultitiæ mole cæcatus, ad serenissimam domni Ludovici imperatoris vestigia properavit, eique multa falsa et inutilia verba, quæ credi nullo modo possent, super Gratianum eminentissimum magistrum militum, et Romani palatii egregium superinstam ac consiliarium dicere non dubitavit. Nam constanter eum accusabat falsitate ob invidiam, dicens imperatori: Gratianus Romanæ urbis superinstam, quem erga vos fidelem esse credi-

* Platina vult papam accusatum apud Lotharium imperatorem.

tis, mihi soli in domo sua, nimium super Francos murmurans, dixit secrete: Quia Franci nihil nobis boni faciunt, neque adjutorium præbent, sed magis quæ nostra sunt violenter tollunt. Quare non advocamus Græcos, et cum eis sædus pacis componentes, et Francorum regem, et gentem de nostro regno et dominatione expellimus? Quo audito, mox prædictus imperator immenso furore accensus sine literis etiam ad Romanum directis pontificem et senatum, Romam venire velociter procuravit. Quem tamen venientem dominus Leo papa honorifice, sicut mos est, super gradus majores B. Petri apostoli residens suscepit, et mellilibus prædicationis verbis placare cœpit.

Placitum habetur de accusatione. Accusator traditur Gratiani potestati, a quo dimittitur. Moritur papa.

Quadam vero die ipso imperatore cum sanctissimo Leone pontifice, omnibus Romanis proceribus, pariter et optimis Francis in domo quam beatæ memoriæ Leo III, papa juxta ecclesiam B. Petri Apostoli fecerat sedentibus, de prædicta accusatione placitum habuit. Tunc Daniel iniqua fronte armatus, falsaque cogitatione imbutus, dixit coram omnibus: Iste Gratianus habuit mecum consilium, hanc Romanam terram de vestra tollere potestate, et Græcis tradere illam. Cui statim non solum Gratianus, verum etiam omnes Romani coram imperatore dixerunt: Mentiris, nullo modo est verum quod dicis.

Cognoscens autem imperator, et omnis Romanorum Francorumque nobilitas prædictum Danielem tale crimen per falsitatem et invidiam contra Gratianum dixisse, illico idem clementissimus imperator nolens contra instituta veterum Augustorum peragere Romanorum, eos secundum Romanam legem instituit judicare. Quo judicio ipse Daniel multorum verbis reprehensus, ore proprio manifestavit se falsum testimonium super eum dixisse. Ideo jam dicto Gratiano ante omnes est traditus, ut quidquid de eo facere vellet potestatem haberet.

Sed cum jam traditum Danielem imperator a Gratiano multa et humili supplicatione petivisset, Gratianus assensit, quem ille statim plenaria sibi reddita gratia libenter suscepit, et sic de mortis est periculo liberatus. His vero peractis imperator abiit, et sanctissimus dominus Leo quartus papa non post multos dies obdormivit in Domino XVI Kalendas Augusti. Sepultus vero est in ecclesia beati Petri apostoli.

Fecit autem ordinationes duas, unam in mense Decembri, et aliam per mensem Martium, creavit presbyteros decem et novem, diaconos octo, episcopos per diversa loca numero sexaginta et tres.

LEONIS PAPÆ IV

EPISTOLÆ ET DECRETA.

I.

AD EXERCITUM FRANCORUM.

* Omni timore ac terrore deposito, contra inimicos sanctæ fidei, et adversarios omnium regionum viriliter agere studete. *Item.* Ubi usque nunc

* Ivo, cap. 87.

Dparentes vestri publicum moverunt procinctum, semper victores exstiterunt, nullaque eos multitudo populi superare potuit. Non enim audivimus ut aliquando sine fama victoriæ reversi fuissent. *Item.* Omnium vestrum nosse volumus charitatem, quoniam